

Moderna museet
Box 16382
SE-103 27 Stockholm
Sweden
www.modernamuseet.se

Besöksadress/
Visiting adress
Skeppsholmen
+46 8 5202 3500 Tel

MODERNA MUSEET

Dnr MM 2018/21

ÅRSREDOVISNING 2017

Innehållsförteckning

1 ÖVERINTENDENTENS INLEDNING	3
2 RESULTATREDOVISNING	4
2.1 INLEDNING	4
2.1.1 Verksamhetens indelning	4
2.1.2 Verksamhetens kostnader och intäkter.....	4
2.1.3 Verksamhetens viktigaste prestationer.....	5
2.2 MUSEETS ÖVERGRIPANDE UPPGIFTER	6
2.2.1 Inledning	6
2.2.2 Kvalitet	7
2.2.3 Fri entré-reformen	10
2.3 SAMLA OCH BEVARA	11
2.3.1 Inledning	11
2.3.2 Konservering och förebyggande åtgärder.....	11
2.3.3 Förvärv	14
2.3.4 Konstdatabasen och webbplatsen SAMLINGEN	15
2.3.5 Forskning och samverkan med universitet och andra museer	16
2.4 VISA OCH FÖRMEDLA	17
2.4.1 Samlingspresentationen	17
2.4.2 Depositioner och utlån	18
2.4.3 Utställningar och kataloger	19
2.4.4 Besöksstatistik	24
2.4.5 Barn- och ungdomsverksamhet	26
2.4.6 Visningar	30
2.4.7 Program.....	33
2.4.8 Tillgänglighet för funktionsnedsatta.....	38
2.5 VERKSAMHETEN I MALMÖ	40
2.6 MEDVERKANS- OCH UTSTÄLLNINGERSÄTTNING	41
2.7 PERSONAL- OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING	41
2.7.1 Rekrytering.....	41
2.7.2 Kompetensutveckling	42
2.7.3 Personalsammansättning.....	42
2.7.4 Arbetsmiljö och sjukstatistik	43
2.8 LOKALKOSTNADER	44
2.9 AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET	45
2.10 SAMARBETE OCH SAMVERKAN	46
2.10.1 Statens centrum för arkitektur och design	46
2.10.2 Nationalmuseum	46
2.10.3 Övrig samverkan.....	46
3 FINANSIELL REDOVISNING	47
3.1 SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER	47
3.2 RESULTATRÄKNING	48
3.3 BALANSRÄKNING	49
3.4 ANSLAGSREDOVISNING	51
3.5 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER	52
4 UNDERSKRIFT	62

1 ÖVERINTENDENTENS INLEDNING

Under 2017 visade Moderna Museet i Stockholm tre viktiga kvinnliga konstnärskap i monografiska utställningar. Marina Abramovic från Serbien, en av pionjärerna inom performancekonsten, fick sin första europeiska retrospektiv som omfattade alla aspekter av hennes konst. Efter premiären i Stockholm har utställningen gått på turné till Danmark, Italien, Norge och Tyskland. Sedan följer Polen och Serbien. Ett stor nyskapat verk realiserades under en vecka i samarbete med Eric Ericson International Choral Centre i den byggnad som förr var Skeppsholmskyrkan. Sällan har ett konstnärligt arrangemang i Sverige åtnjutit en sådan mediabevakning.

Under sommaren fick Marie-Louise Ekman sin hittills mest omfattande retrospektiv och museet förvärvade en viktig målning från 1980-talet. Vidare fick Museet en donation av sex verk av ukrainsk-amerikanska Louise Nevelson och skapade en uppmärksammas presentation som fokuserade på reliefer och collage.

I Malmö gav *Malmö Brinner*, en utställning om revolt, drömmar och passioner, upphov till entusiastiska recensioner i sydsvenska medier. Uppskattad blev också Annika Erikssons *The Social*, konstnärens första museiutställning i sin hemstad. Under hösten öppnade en presentation av Ulf Rollofs mångbottnade konstnärskap och en utställning om gränslandet mellan dans, konst och politik: *Public Movement*.

Samarbetet med universitet och högskolor har fortsatt, och museets vilja att låta konstarnas mötes blev åter synlig i den internationella litteraturfestivalen *Stockholm Literature* och i samarbetet med ArkDes och Music and Arts vad gäller konserter i museets trädgård.

Samlingspresentationen i Stockholm har gjorts med ambitionen att lyfta fram konstnärskap som representerar andra geografier än den för museet brukliga, med ett starkt fokus på utvecklingen i metropoler som Paris och New York. Utställningen *Manipulera världen. Aktivera Öyvind Fahlström* presenterade konstnärer från sex kontinenter och levde på många vis upp till museets vilja att vara ett öppet museum i en större värld. Ambitionen är att projektet *En större värld*, som pågått sedan några år och involverat utställningar och föredrag, på sikt också ska berika samlingen med viktiga verk av konstnärer från andra delar av världen. Ett upprop har resulterat i löften om finansiell förstärkning från vänföreningar och privatpersoner. Museet hoppas även på ett engångsbidrag från regeringen för att skapa större mångfald i samlingen.

Daniel Birnbaum,

Överintendent

2 RESULTATREDOVISNING

2.1 INLEDNING

Enligt gällande regler ska statliga myndigheter redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de uppgifter som framgår av myndighetens instruktion och till vad regeringen i förekommande fall särskilt har angivit i regleringsbrev eller annat beslut. Myndigheten bestämmer själv, om inte regeringen har beslutat något annat, om indelningen av resultatredovisningen. En övergripande restriktion är att den främst ska avse hur verksamhetens prestationer har utvecklats med avseende på volym och kostnader. Därutöver finns också krav på att resultatredovisningen ska vara överskådlig och rättvisande.

2.1.1 Verksamhetens indelning

Museet redovisar verksamheten indelad i två verksamhetsgrenar. Enligt museets mening ger dessa två grupper en god bild av i stort sett hela verksamheten samtidigt som kravet på överskådlighet kan uppfyllas.

De två verksamhetsgrenarna är:

- **Samla och bevara** (förvärv, konservering och förebyggande åtgärder)
- **Visa och förmedla** (samlingspresentation, utställningar och kataloger, depositioner och utlån, visningar, program, barn- och ungdomsverksamhet samt tillgänglighet för funktionshindrade).

Verksamheten i Malmö ingår i de två verksamhetsgrenarna.

2.1.2 Verksamhetens kostnader och intäkter

Kostnaderna indelas i direkta kostnader, lokalkostnader samt overheadkostnader.

Till de direkta kostnaderna förs, förutom de kostnader som är direkt och omedelbart hänförliga till en viss aktivitet eller projekt, även personalkostnaderna för den personal som direkt arbetar med de två verksamhetsgrenarna. Moderna museet har inte någon särskild tidredovisning varför fördelningen av personalkostnaderna till viss del har skett genom bedömningar och schablonberäkningar.

Overheadkostnaderna består huvudsakligen av personal-, lokal- och omkostnader för ledning och administration. Dessa kostnader har fördelats på de två verksamhetsgrenarna proportionellt i förhållande till de direkta kostnaderna (exklusive lokalkostnader).

I lokalkostnaderna ingår förutom hyror även kostnaderna för städning och bevakning. Lokalkostnaderna svarar för nästan en tredjedel av museets totala kostnader och till skillnad från många andra myndigheter är dessa kostnader inte påverkbara. Det är istället så att till stor del är det lokalerna som utgör själva verksamheten eller i varje fall till mycket stor del anger både förutsättningarna och begränsningarna för verksamheten. Det är svårt att på ett rättvisande sätt fördela lokalkostnaderna mellan de olika verksamhetsgrenarna bl.a. därför att en stor del av lokalytan består av allmänna utrymmen. Museet har valt att fördela kostnaderna för de gemensamma och allmänna lokalytorna på samma sätt som overheadkostnaderna.

Intäkterna består av anslagsmedel och övriga intäkter. De övriga intäkterna, som är entréintäkter, försäljningsintäkter, deltagaravgifter etcetera, har fördelats mellan verksamhetsgrenarna på samma sätt som de direkta kostnaderna. Anslagsmedlen utgör i princip skillnaden mellan de totala kostnaderna och de övriga intäkterna.

Verksamheternas direkta kostnader och intäkter framgår av tabellen nedan:

Tabell 1 Verksamhetsgrenarnas kostnader och intäkter (mkr)

Verksamhetsgren	2017			2016			2015		
	Totala kostnader	Intäkter		Totala kostnader	Intäkter		Totala kostnader	Intäkter	
		Anslag	Övriga		Anslag	Övriga		Anslag	Övriga
Samla och Bevara	21,3	21,0	0,2	21,4	20,3	1,1	20,9	20,8	0,2
Visa och Förmedla	191,1	128,9	60,7	181,8	125,2	56,4	185,1	109,2	76,8
SUMMA	212,4	149,9	60,9	203,2	145,5	57,5	206,0	130,0	77,0

Källa: Agresso

Ökningen av anslag och minskningen av övriga intäkter mellan 2015 och 2016 är en följd av införandet av fri entré.

2.1.3 Verksamhetens viktigaste prestationer

Enligt de generella anvisningarna för myndigheternas resultatredovisning ska denna dels översiktligt beskriva verksamheten och resultatet av verksamheten, dels beskriva hur myndighetens viktigaste prestationer har utvecklats med avseende på volym och kostnader.

Den övergripande indelningen för den följande redovisningen är de två verksamhetsgrenarna **Samla och bevara** och **Visa och förmedla**. Inom respektive verksamhetsgren förekommer ett antal typer av prestationer. Dessa prestationstyper består i sin tur av ett varierande antal enskilda prestationer. Antalet kan variera från ett par stycken till flera hundra och inom samma grupp kan det förekomma både "stora" och "små" prestationer. Inom vissa prestationstyper kan prestationerna vara homogena medan det inom andra kan vara många olikartade prestationer. Det är därför inte helt enkelt att hitta en redovisningsstruktur som samtidigt som den ger en god och fullständig bild av verksamheten också är överskådlig och kortfattad. Museet har mot bakgrund av kravet att beskriva hur myndighetens viktigaste prestationer har utvecklats med avseende på volym och kostnader, identifierat följande viktiga prestationer/prestationstyper:

- Konservering och förebyggande vård
- Förvärv
- Samlingspresentationen
- Tillfälliga utställningar
- Barn- och ungdomsverksamhet
- Visningar

I de följande avsnitten redovisas verksamhetsgrenarna och de viktigaste prestationerna mer utförligt. Redovisningen innehåller också delar som inte rymms i begreppet viktigare prestation men som museet ändå bedömer vara väsentligt att redovisa. Hit hör t.ex. det med Nationalmuseum gemensamma Konstbiblioteket, Konstdatabasen samt forskning. Kostnaderna för dessa övriga prestationer fördelas på samma sätt som OH-kostnader

Den höga andelen lokalkostnader slår igenom starkt vid fördelningen av kostnader på de olika prestationstyperna. Prestationstyperna Samlingspresentationen och Tillfälliga utställningar belastas med lokalkostnader på ca 47,8 mkr medan prestationstyperna Barn och ungdom och Visningar endast har lokalkostnader på ca 4,2 mkr.

2.2 MUSEETS ÖVERGRIPANDE UPPGIFTER

2.2.1 Inledning

Utställningar och samlingspresentationer är museets grundläggande sätt att levandegöra modern och samtida konst. Genom de ständiga val som görs för att komponera det bäst tänkbara utställningsprogrammet lyfts konsten fram och blir synlig i mötet med publiken. Valen görs mot bakgrund av museets historia och den värld museet är en del av, samtidigt utgör varje val en grundsten för den framtida historieskrivningen. Samlingen är inte en och odelad utan består av en mängd verk som för närvarande visas kronologiskt, men med utrymme för tematiska fördjupningar av olika slag. Här finns ständiga möjligheter till upptäckter och nya erfarenheter där ett historiskt vaneseende bryts mot ett "här och nu".

Faktorer som genusbalans, mångfalds- och barnperspektiv finns integrerat i hela planeringen och iscensättandet av museets utställningar och samling. I visningar, audioguider, filmer och andra förmedlingsaktiviteter poängteras ytterligare konstens självklara plats i dagens samhälle.

Museet verkar för konstnärlig och kulturell förnyelse genom att aktivt arbeta med levande konstnärer. Konstnärerna som medverkar i utställningar eller andra program vittnar samfällt om att museet är en god samarbetspart som tar vara på konstnärernas erfarenheter samt främjar experiment och förnyelse. Endast så kan museet också fortsätta att utveckla sin position som ledande institution.

Det för ett museum grundläggande arbetet med att främja konstvetenskapen, bl.a. genom att vetenskapligt belysa samlingen, görs kontinuerligt. I forskarsymposier, publika seminarier och skrifter lyfts frågeställningar och ny kunskap fram. Detta är ett tålmodigt och ibland mindre synligt arbete som ständigt pågår, internt och externt.

Enligt museets visionsdokument ska Moderna museet fortsätta att verka i den anda av öppenhet och experimentlusta som alltid har varit dess signum. Konstens och konstnärernas närvaro är av största betydelse, likaså dialogen med en aktivt deltagande publik. Genom att utveckla detta samspel byggs ett museum för framtiden. Mottot *Ett öppet museum i en större värld* har steg för steg implementerats i de flesta av museets delar och kommer att vara ledord för det fortsatta arbetet under 2018.

Sammantaget har målen enligt museets verksamhetsplan för 2017 i huvudsak nåtts vad gäller antalet utställningar, visningar, verksamheten för barn och unga och förvärv. Det ekonomiska utfallet motsvarade budget med ett visst underskott. Trots ett mycket högt besökarantal har en alltför liten andel av den stora publiken löst entréavgift för att budgeten skulle vara helt i balans. De allra flesta besökarna tar del av det fria utbudet som varit omfattande.

2.2.2 Kvalitet

Bakgrund

Hur resonerar vi om kvalitet på Moderna museet? Och vad är kvalitet i en museiverksamhet? För en statlig myndighet som Moderna museet så har vi att svara mot regleringsbrev och följa upp verksamheten i en årsredovisning. En stor del av vår budget kommer via anslaget och bekostar i stort sett byggnadens hyra och personal. För att driva verksamheten måste vi skaffa intäkter vilket vi bland annat gör genom biljettintäkter, sponsorer, viss uthyrning av lokaler och produktion av utställningar för turné. Blir det ett överskott så kan vi förvärva konst - vilket också är en av våra huvuduppgifter som samlade institution.

Genom den fri entré-reform som genomfördes 2016 kompenseras museet för intäktsbortfall, men inte för alla intäkter. Fortsättningsvis kommer vi att behöva tillämpa ett ökat mått av blandekonomi för att uppnå målen för myndigheten, en stor utmaning eftersom så mycket av kostnaderna är bundna i hyra och löner.

Vi arbetar med modern och samtida konst och har sedan 1958 varit ett museum i Sverige med en stark internationell inriktning. I nära fyrtio år var museet en konstinstitution men ingen myndighet. Myndighetsrollen har bidragit till att strama upp vissa delar, särskilt vad gäller måluppfyllelser och redovisningar. Under 2000-talets första årtionde så efterfrågades fakta och verifierbara data när årsredovisningen skulle sammanställas, något som nog de flesta kulturmyndigheter känner igen. Besöksstatistik var hårdvaluta. Men, vad säger då siffrorna om verksamheten i sig? En hel del, men inte allt vilket gjorde att utställningskatalogerna ibland gav en bättre bild av verksamheten än de korrekta redovisningarna sammantaget. Sedan 2012 ombeds vi att i årsredovisningen definiera de kvalitativa aspekterna på verksamheten och i redovisningssammanhang fördjupa förståelsen av utfallet, från siffrornas konkretion till ordens ofta mer mångbottnade möjligheter. I årsredovisningen för 2017 ägnas därför återigen ett särskilt avsnitt åt kvalitet i verksamheten med en sammanfattning av de viktigaste kvalitetsindikatorerna.

Lagom kvalitet?

Finns det en kvalitativ nivå som är "lagom"? Detta svenska ord kan för en kulturinstitution vara förödande. Vore målet för ett resursmedvetet konstmuseum att det ska uppnå en lagom nivå för verksamheten skulle knappast vare sig hållbar relevans eller framgång uppstå. Så drivs ingen utveckling framåt utan för att alstra dynamik och önskvärda förändringar måste flera parametrar existera samtidigt. Om vi för in ytterligare ett mått, vad som kan vara tillräcklig kvalitet för att uppnå önskat utfall, så handlar det om förmågan att hantera resurser på bästa vis. Betonar t ex vår uppdragsgivare barn och ungdomar som en viktig målgrupp, varken kan eller vill vi släppa övriga ålderssegment. En kedja är aldrig starkare än sin svagaste länk och skulle vi öka fokuseringen på barn och ungdomar helt till förfång för äldre skulle detta sinom tid slå tillbaka på verksamheten negativt. Tillräcklig kvalitet ska i så fall förstås som den ideala kombinationen av ett antal betingelser som gör att utväxlingen mellan satsade resurser och utfallet av desamma står på plus. Varför gör vi 16 utställningar och inte hälften och varför genomför vi ett så stort antal program? Varför förvärvar vi 203 konstverk och inte ett enda stort? Svaren finns delvis i uppdragen regering och riksdag ger museet. I instruktion och regleringsbrev finns ett antal uppdrag stipulerade och en förväntan att museet skall infria dessa. Det är den ena sidan av saken, den andra är museets egen historia och den plats som museet intar i Europa och i världen av idag. Det finns ett metaperspektiv på verksamheten som är så

mycket större än vad Moderna museet betyder här och nu. I alla våra val påverkar vi historieskrivningen och förvaltar samtidigt konstnärliga uttryck inför framtiden. Våra definitioner av kvalitet står i ständig dialog med nu levande men även med döda konstnärer. Utan dem har vi inget museum.

Uppföljning

Relevans och angelägenhet är användbara ledord när man försöker lyfta fram kvaliteten i den egna verksamheten. Genom att tydliggöra vad som kan vara kvalitativt intressant och sätta ord på det skapar man en medvetenhet om den egna verksamhetens betydelse. Det kan endast ske i dialog mellan medarbetarna och i medarbetarnas möte med konstnärerna och publiken. Med andra ord, kvalitet är inget begrepp som en gång för alla är stadfäst utan det är snarare i process. Det finns ingen quick fix och det finns inga enskilda mätmetoder, hur förfinade de än må vara, som kan ge det ultimata svaret. Det är i utövan- det och i verksamheten som kvalitet visar sig och det är inte något bestän- digt.

Kvalitetsindikatorer

Utställningar, samling och förmedling är Moderna museets kärnområden. Kvali- tet står att finna i den relevans som besökare av alla de slag finner i detta. Ett kvitto på relevans är självfallet besökare och det är således ett uppdrag att nå så många som möjligt och att också ständigt sträva efter att nå nya målgrupper. Besöksnivån ligger på en konstant hög nivå under de senaste åren, såväl i jämförelse med andra svenska museer som med konstmuseer på andra platser i världen. 2017 har i den bemärkelsen varit ett bra år, inte minst på grund av fri entré till samlingen och vissa utställningar, dels tack vare två publiksuccéer, *Marina Abramovic - The Cleaner* och *Marie-Louise Ek- man*. Eftersom besöksantalet håller en hög och relativt jämn nivå kan konstateras att publiken gärna återkommer. Dessa mått är dock relativa, och man kan fråga sig hur besökarantalet kan höjas - klart är att radikalt förändrade be- söksnivåer skulle kräva en omfördelning av resurser. I internationell jämfö- relse framstår Moderna museet som ett mycket välbesökt museum, rent av en fö- rebild för många europeiska kollegor. Utmaningen ligger i att möta nya grup- per, där vi tålmodigt och med ständigt nya infallsvinklar söker nå ut.

Förmedling

Måttet på kvalitet ligger i att våra olika förmedlande insatser når familjer, spädbarn, tonåringar, nya språkgrupper, lärare, personer med nedsatta funkt- ioner, interner m.fl. och att detta arbete har blivit till en modell för andra museer.

Men, det är naturligtvis också av stor vikt att inte i första hand kategori- sera besökarna, utan att anordna angelägna program som intresserar många olika besökare, var och en för sig och ibland tillsammans.

Kvalitet ryms alltså i relevans för många och olikartade besökare.

I flera år har vi sett en tydlig ökning av antalet besökare under 19 år vil- ket är ett gott betyg på våra aktiviteter för barn och ungdom, våra utställ- ningar och vårt bemötande av den målgruppen.

Antalet unga under 19 år har minskat under 2017 jämfört med året innan men minskningen följer dock till största delen den totala minskningen av besökare gentemot 2016 som var det mest välbesökta året sedan 2004.

Kritik och media

Relevans avspeglas också i mottagandet av våra aktiviteter - i media, bland museikollegor och hos konstnärer. I media upprätthåller Moderna museet en mycket hög nivå både vad gäller utrymme och uppskattning. Antalet nedslag kan räknas, men allmänt kan sägas att museets genomslag är exceptionellt. Trots ett hårdnande medialt klimat och ett alltmer begränsat utrymme recenseras våra utställningar och vi når även ut med förhandspublicitet. Det vi har att

visa röner uppmärksamhet, kvaliteten är god, eftersom media inte skulle bevaka aktiviteter utan trovärdighet långsiktigt.

Turné och utlån

Flera av museets utställningar går på turné. Alldeles särskild uppmärksamhet har Marina Abramovic - The Cleaner fått med en omfattande turné i Norden och vidare ut på kontinenten. En internationell uppmärksamhet är självfallet en av de bästa indikatorerna på att utställningarna som produceras håller hög kvalitet, det vill säga är angelägna för ett flertal. Att konstnärer dessutom trivs på museet och sprider ordet vidare är bland de bästa betyg ett konstmuseum kan få. Mod, öppenhet och angelägenhet är Moderna museets ledord. Utställningsprogrammets sammansättning är ett grundfundament, där en flerårig plan finns för stadga och långsiktighet men också med gott om utrymme för att foga in det som har mer nutidsprägel och som enbart kan genomföras vid en särskild tidpunkt.

Förutom den internationellt inriktade utställningsverksamheten är utlånen av konst ur samlingen en indikator på museets relevans i ett internationellt perspektiv. Nivån är relativt konstant över åren, vilket är en god indikator på en välfungerande institution.

Donationer och förvärv

Moderna museet har under senare tid varit framgångsrikt avseende donationer. Att ge konstverk till ett museum är det yttersta beviset på förtroende, att vi har kapacitet att vårda, bevara och visa konst för framtiden. Bland donatorerna ryms såväl konstnärer som samlare, utan vilka konstmuseer inte kan bedriva en kvalitativ verksamhet. I det avseendet är vi idag stolta, då omfattningen och betydelsen av de donationer museet mottagit under de senaste åren varit exceptionell. Finns här då en risk för att den kvalitativa nivån övergår till ett överflöd som inte kan bearbetas och bli till en del av den museala totaliteten? Att framgången avseende donationer inte kan omhändertas, vårdas och visas som det heter i regleringsbrevet? Risken finns förstås, om än mycket liten att överskrida det som kan beskrivas som tillräcklig kvalitet.

Samlingen

Museets absoluta grundfundament är samlingen. Vår ambition är att vara nationalmuseet för svensk konst, med en samling från 1900- och 2000-talen. Därutöver ett museum mitt i världen som har som intention att samla nyckelverk av konstnärer - utanför Sveriges gränser kan vi inte representera allt av alla utan i uppdraget ligger ett val. Konsten att prioritera är utmaningen och historiskt sett har museet varit mycket framgångsrikt i detta avseende. Kvaliteten ligger också här i relevans: för besökarna förstås men också för konstnärerna själva och den konsthistoria som ständigt revideras. Samlingen byggs sakta över tid, i jämförelse med program och utställningsverksamhet som är mer lätttrörliga. Moderna Museet har från början varit ett internationellt museum. Idag måste vi dock nå utanför Europa och USA för att samlingen ska kunna växa in i framtiden. Mottot *Ett öppet museum i en större värld* har under året satt allt tydligare avtryck i samlingen. En analys av det här slaget är delvis intuitiv, men i mångt och mycket bottnar den i ett gediget museiarbete där vi hänger om våra samlingar och konstaterar vad som saknas.

Samarbete och kunskapsutbyte

Ensam är inte stark. En kvalitet ligger i förmågan att samarbeta på olika plan, att inbjuda till samverkan och hörsamma andra parterns önsknings. I den programverksamhet som Moderna museet bedriver ryms ett stort antal samarbeten, allt från universitet och högskolor till stiftelser, föreningar, andra museer och intressesammanslutningar. I många fall är det museet som inbjuder till samverkan och i vissa fall kommer initiativet från andra håll som i de

festivaler museet medverkar i på Skeppsholmen - inte minst Stockholm Literature som blivit en rejäl framgång med alla sina internationella kontakter. Så byggs ett intressant program där discipliner blandas och aktuella frågeställningar belyses på ibland oväntade vis.

En kvalitet är att formulera sig kring verksamheten, vilket många av museets medarbetare gör i olika sammanhang. Vägledning, kunskapsutbyte i interna och externa seminarier är en form för detta. En annan form för kunskapsuppbyggnad är förstas kataloger och bokutgivning som i viss utsträckning sammanfattar de större utställningsprojekten. Med den internationella distribution vi nu har för böckerna når verksamheten vida ut, vilket är en given kvalitet. Ett tredje sätt är att skriftligen formulera några av museets kärnfrågor vilket vi under året har fortsatt att publicera i krönikeform på museets hemsida och i den talrika vänföreningens tidskrift. Genom att se på konsthistorien utifrån ett annat, och kanske oväntat perspektiv, träder nya erfarenheter och insikter fram. Omprövning i sig är en kvalitet, förutsatt att det finns en strategi för den.

Genusbalans och mångfald

Ingen kvalitet står att finna i en verksamhet utan att begrepp som genusbalans och mångfald beaktas, i alla delar. Att kunna hävda att museet har förvärvat verk av lika många kvinnliga som manliga konstnärer är en kvalitet i sig. Att med fog kunna påstå att museet arrangerat fler utställningar med kvinnliga konstnärer än något större museum på senare år är fakta snarare än skryt - endast så upprättas en genusbalans eftersom 1900-talets konsthistoria ändå domineras av manliga konstnärer. Att i program och seminarier diskutera och ifrågasätta vedertagna uppfattningar är en självklarhet för ett modernt och samtida konstmuseum men att arrangera *Filosofisk Natt* för flera tusen deltagare eller en veckolång performance där en världskänd konstnär interagerar med publiken är utmaningar på alla plan. Också så skapas genusbalans och mångfald. I utställningen *Manipulera världen - Aktivera Öyvind Fahlström* var museet spelplats för konstnärer från hela världen som prövade idéer om manipulation, ekonomi och politik. Västerlandets konstmuseer står samfällt inför en omprövning när kanon av goda skäl ifrågasätts och det gäller här att både vara en god lyssnare och staka ut vägen för ett mer inkluderande och därmed kvalitativt hållbart museum.

2.2.3 Fri entré-reformen

För Moderna museet har fri entré-reformen skapat förutsättningar för ett ovanligt livaktigt och välbesökt år. Moderna museet Malmö eftersträvar att om möjligt helt undvika entréavgifter till tillfälliga utställningar. I Stockholm valde museet att ta entréavgift till de tre stora utställningarna med Marina Abramovic, Marie-Louise Ekman och konstnärer i dialog med Öyvind Fahlström. Det gemensamma för de avgiftsbelagda utställningarna i Stockholm är att de helt är baserade på inlån från andra museer och samlingar, i dessa fall från utlandet. Detta återspeglar en principiell tolkning av entré-reformens formulering om de statliga museernas rätt att ibland ta entréavgift. När våra tillfälliga utställningar är baserade på egna samlingar och i grund och botten handlar om att tillgängliggöra kulturarvet kommer de inte att vara avgiftsbelagda. Större utställningar som helt vilar på kostsamma inlån av verk som inte tillhör museets samling är exempel på den typ av utställning som vi betraktar som undantagna fri entré-reformen.

Moderna museet i Stockholm har en arkitektur som gör det enkelt att skilja samling från tillfälliga utställningar. Det är därför inte särskilt komplicerat att undantagsvis ta betalt för dessa. I Malmö är de arkitektoniska förutsättningarna annorlunda. Hela byggnaden är mindre och det är inte lika lätt att skilja tillfällig utställning från samlingspresentation.

Fri entré-reformen har under andra året inneburit en fortsatt publiktillströmning och en livligare atmosfär i hela byggnaden. Vi har fortsatt en rad program som syftar till att attrahera och möta en publik som är mindre van vid museibesök, bland annat ett ökat antal visningar på många olika språk. En kraftigt växande publik för naturligtvis med sig en del utmaningar. Det handlar i första hand om bemötande och säkerhet. Också för själva anläggningen har denna stora och mycket rörliga publik effekter som vi redan efter några månader kände av vad gäller slitage. Vår bedömning är att fri entré-reformen för Moderna museets räkning är finansierad vad gäller inkomstbortfallet, men att uppkomna merkostnader hotar att urholka finansieringen av vår verksamhet om inte ytterligare medel skjuts till.

2.3 SAMLA OCH BEVARA

2.3.1 Inledning

Moderna museet har en av Europas främsta samlingar av modern och samtida konst. Det är en remarkabel samling med världsrykte, där ett antal nyckelverk av konstnärer från 1900-talets början till idag tecknar en levande konsthistoria. Tack vare framsynta förvärv genom tiderna kan museet idag, med sina begränsade ekonomiska resurser, bevara toppositionen och fortsätta att göra strategiska förvärv för framtiden. Under 2017 har antalet donationer och förvärv fortsatt att ligga på en hög nivå. Samlingen växte med 203 verk 2017 och vid årets slut var 73 138 konstverk registrerade i museets konstdatabas.

2.3.2 Konservering och förebyggande åtgärder

I arbetet med att bevara Moderna Museets stora konstsamling ingår dels direkta konserverings- och underhållsarbeten av enskilda konstverk, dels att säkra rätt klimat och förhållanden där konsten visas och förvaras. Museet samarbetar med Statens Fastighetsverk för att klimatanläggningarna ska fungera för utställningsrummen, magasinerna och konserveringsateljéerna. Avdelningen deltar även i ett projekt för energieffektiviseringsåtgärder för klimat och ljus. Injustering av den nyligen ombyggda klimatanläggningen pågår. De tillståndsrapporter som konserveringsavdelningen upprättar i stor mängd ger möjlighet till kontroll över verkens skick och eventuellt uppkomna skador, både vad gäller egna och inlånade verk.

Bland de konserverings- och registreringsarbeten som utförts under 2017 kan följande nämnas:

- John-E Franzéns målning *Cadillac Eldorado*
- Marie-Louise Ekmans verk *Fiskbullar i hummersås*
- Ett urval av de daguerreotyper som visats i *Skrivet i ljus*
- Brancusis *Portrait of James Joyce* och installation med nya plexihängningssystem
- Nils Wedels *Keramiska fragment*
- Duchamps *Rotorelief*
- Beth Laurins verk *Del 1*, ett projekt som även omfattat extern lackering och restaurering
- Ulf Rollofs *Glödsol* respektive *Kylrock*, båda med för utställning komplicerad teknik
- Ytterligare två skulpturer som ingår i *Le Paradis Fantastique* har renoverats
- Maria Hedlunds verk *Någon sorts kunskap* med 24 komponenter
- Registrering av nyförvärvet *En osorterad...* av Dan Wolgers med mätning, materialbestämning, bedömning av konserveringsbehov och fotografering av 56 komponenter

- Genomgång av en donation om ca 100 verk av Vera Nilsson

Inför samtliga tillfälliga utställningar i Stockholm och i Malmö, både stora och små projekt, har konstverken synats och tillståndsrapporter upprättats vid ankomst och efter utställningens slut, totalt ca 2 200 verk. Konservering av museets egna verk inför utställningar och samlingshängningar har fortlöpande ägt rum. I bevarandearbetet har ingått regelbunden kontroll och rengöring av Einar Hylanders museimiljö.

Cirka 120 målningar, teckningar och gravyrer har under året synats inför och efter deposition hos externa myndigheter, departement och ambassader. Av dessa har 65 verk konserverats.

Totalt har under året cirka 200 verk ur samlingen förberetts för utlån, varav flera komplicerade verk med många delar. Inför alla utlån utförs en syning och vid behov en konservering av verken samt tillståndsrapporter. Kurirresor med utlån har utförts för att tillse säker transport, hantering och installation. Under året har ett antal större utlån behandlats och turnerats.

Nyförvärvade verk har besiktigats i konserveringsateljéerna och uppgifter om material, teknik, måttuppgifter, komponenter, installationsanvisningar, påskrifter och signaturer har registrerats i konstdatabasen. Årets nyförvärv uppgår till 203 inventarienummer, varav ett flertal är komplicerade installationer och består av många komponenter. Intervjuer med konstnärer angående både nyförvärv och tidigare verk i samlingen har utförts när så varit önskvärt. Samarbete pågår med konstdatabasgruppen för att komplettera och slutföra registreringen av konstverk i samlingen. Avdelningen arbetar med ett eget program för tillståndsrapporter som fortlöpande uppdateras, vilket underlättar och rationaliserar arbetet.

Stor vikt har lagts vid den förebyggande konserveringen, för att förhindra risk för skador. Detta innebär till exempel säkring och skyddande av verken i utställningarna, samt planering av långtidsförvaring och packning inför transport. Under året har de kontinuerliga mätningarna av ljusförhållanden fortsatt och inkluderar nu även visningsmagasinet. Museets satsning på inköp av en spektrofotometer, som möjliggör ljus- och färgmätning, är ett led i riktningen att bättre bevara, förvara och ställa ut ljuskänsligt material. Förebyggande skadedjurskontroll utförs regelbundet. Under 2017 har även en avdelningsgemensam kurs i ämnet genomförts tillsammans med Naturhistoriska Riksmuseet i Stockholm.

Ett avdelningsövergripande samarbete har inletts för att strukturera det fortsatta arbetet med att förbättra magasinerna. Omorganisering i ett av fotografimagasinen fortsätter för att förbättra förvaring av verk i större format. I detta magasin har även ett delprojekt med inventering och dokumentation av material från Fotografiska Museets samling av fotografisk utrustning inletts. (Fotografiska museet var en fristående avdelning inom Moderna museet i Stockholm åren 1971-88, fotografisamlingen blev därefter en integrerad del i Moderna museets samlingar och ordinarie verksamhet.) I grafik- och teckningsmagasinet byts syrahaltiga passepartouter ut mot syrafria kartonger, och konstverk konserveras i samband med detta. Konstverkens långtidslådor utvecklas så att nedbrytningen av konstverkens material inte går så fort. Konserveringen deltar i ett internt projekt för att kvalitetsförbättra långtidsbevarandet av samlingen med film och audiovisuella media. Arbeta pågår med att uppskatta kopierings- och förvaringsbehov. Under året har även extra insatser krävts i samband med vattenskada på museets externa förråd.

I arbetet med att museets konstsamling ska bevaras på bästa sätt är undersöknings- och forskningsprojekt kring föremål, konservering och bevarandemetoder

viktiga, då de bidrar till förståelse kring verkens materiella och immateriella aspekter. Samverkan med kollegor på den nationella och vid internationella arenor är av stor vikt. Exempel här är ett pågående samarbetsprojekt med Riksantikvarieämbetet för att utreda möjlighet till syrefri magasinering av i första hand Adrián Villar Rojas verk. Undersökning av skissböcker med spiralbindning fortsätter, med speciellt fokus på Francis Picabia. Projektet kring användning av gel inom konservering för borttagning av tejp från verk i samlingen fortsätter. Avdelningen har också fortsatt kontakt med Riksantikvarieämbetet angående ombyggnation av magasin till kylförvaring, samt har gjort studiebesök till Nordiska museet och Kulturmagasinet i Helsingborg. Vidare deltar avdelningen i arbetet med standardisering inom kulturvårdsområdet SIS/TK 479 Bevarande av kulturarv.

Uppnådda resultat sprids och delas nationellt och internationellt genom föredrag och artiklar. Under 2017 kan följande nämnas:

Föredrag: *Migrating Facsimiles: Copies and Conservation Control* vid Centre for Contemporary Arts, Glasgow. Konferensen "Material Futures: Matter, Memory and Loss in Contemporary Art Production and Preservation" organiserades av NACCA (New Approaches in the Conservation of Contemporary Art) och University of Glasgow

Föredrag: *The Travelling Goat Made Possible* vid ICOM-CC 18th Triennial Meeting "Linking past and future" i Köpenhamn

Artikel, peer-reviewed: Bundgaard, My, Hederus, Tora & Lilliegren, Therese (2017). *The travelling goat made possible. Using noninvasive portable technology to investigate Robert Rauschenberg's Monogram*. 18th Triennial Conference Preprints, ICOM-CC, Köpenhamn.

Artikel, peer-reviewed: Norton, Alison, Cronholm, Ellen & Hederus, Tora (under publicering). *Quick-click-float: a flexible vertical display system for unframed works of art on paper*. Journal of Paper Conservation publicerad av IADA (International Association of Book and Paper Conservation). Artikeln diskuterade montering av verk i Abramovic utställning.

Artikel: Havermark, Katarina (2017). *Cleaning Painted Acrylic Surfaces*. Realia, konservatorförbundets tidning.

Under 2017 har kompetensutveckling skett inom områdena geler i konservering, handkolorering av fotografi, immateriell konst, magasinering (Samlingsforum), microfading, rengöring av akrylmåleri, retuschering av modernt och samtida måleri samt skadedjurshantering. Flera av avdelningens konservatorer deltog vid ICOM-CC Triennial Conference i Köpenhamn under september. Genomgången kompetensutveckling har kunskapsdelats genom interna seminarier. Avdelningen har också deltagit med planering och genomförande av utbildningar: en intern kurirutbildning, den ovan nämnda kursen i skadedjurshantering med Naturhistoriska Riksmuseet samt en kurs om geler i konservering med Kungliga Biblioteket och Riksarkivet.

Museets konservatorer har även tillgängliggjort bevarandearbetet på annat sätt, exempelvis genom guidning i utställningen *Skrivet i ljus* för museets program *Din och min samling* med fokus på handkolorerade fotografier och föredraget *Monogram - rapport från konservatorerna* för Tisdagsklubben, Moderna Museets Vänner. Konservatorerna har också tillhandahållit service i samband med forskarbesök, praktikanter, rådgivning och studiebesök.

Kostnaden för prestationstypen Konservering och förebyggande vård uppgår till 17,7 (17,5, 17,1) mkr

2.3.3 Förvärv

Under 2017 har antalet förvärv och donationer varit fortsatt högt. Totalt har samlingen utökats med 203 verk, varav större delen är donationer. Inte mindre är 178 verk har donerats men inom denna rekordhöga kategori ryms en enskild donation om inte mindre än 108 teckningar av Vera Nilsson. Genusbalansen är jämn avseende antalet kvinnliga respektive manliga konstnärer. Om man enbart ser till antalet verk är de till största delen utförda av en kvinnlig konstnär.

Moderna Museet fortsätter att förvärva konstverk på hög nivå. Tillskotten till samlingen grundar sig främst på två faktorer: museet är idag en plats till vilken donatorer gärna skänker verk och genom framsynt förvaltning har ekonomin varit god nog för egna förvärv med fondmedel. Dock har inga verksamhetsmedel kunnat avsättas för ändamålet då kostnadsökningar inom alla sektorer gjort att intäkterna balanserat utgifterna. Två enskilda donationer utmärker sig särskilt: Claes Nordenhake, konstsamlare och gallerist donerade 12 abstrakta målningar av moderna klassiker som tidigare inte funnits representerade och Fondazione Marconi skänkte inte mindre än 6 verk av Louise Nevelson. Båda dessa kollektioner har ett högt konstnärligt värde och bygger vidare på den konsthistoria som Moderna Museet är med att formulera.

Inom det svenska konstområdet har museet förvärvat ett nyckelverk av den samiska konstnären Katarina Pirak Sikku, en signaturmålning av Marie-Louise Ekman och viktiga filmer av Loulou Cherinet samt Annika Eriksson. Samtliga konstnärer har medverkat i utställningar under året där de mött en stor och intresserad publik. Till detta kan fogas en remarkabel donation av 5 teckningar av Öyvind Fahlström från konstnärskollegan Jasper Johns, idag en levande målarlegend.

I Moderna Museets strävan att öppna sig mot en större värld, bortom den västerländska modernistiska traditionen, har museet förvärvat viktiga verk av bland andra Vija Celmins, Marina Abramovic och Gabriel Orozco med rötter i Lettland, Serbien respektive Mexiko. Till konstnärskap som har tecknar konturerna av en komplicerad samtid hör Petra Cortright, Ryan Trecartin och Sharon Hayes, alla nu representerade med verk som hör till de mest eftertraktade i vår tid.

Tabell 2 Förvärv och donationer

	2017	2016	2015	2014	2013
Inköpta verk	24	54	60	106	126
Donationer	178	52	78	54	109
Överförda verk *)	1	4	1	4	9
SUMMA	203	110	139	164	244

*) från Statens Konstråd, Konstbiblioteket eller Moderna Museets arkiv

Källa TMS

Kostnaden för prestationstypen Förvärv uppgår till 3,6 (3,9, 3,8) mkr

2.3.4 Konstdatabasen och webbplatsen SAMLINGEN

Under slutet av 2017 var 71 591 unika verk registrerade i museets konstdata-
bas, motsvarande siffra vid utgången av 2016 var 70 576 verk. Löpande sker
registrering av nyförvärv, lån, utställningar, placeringar, komplettering av
information kring verken samt bildinlägg. Sammanlagt 3 565 samlingsverk har
systematiskt kompletterats med basuppgifter och/eller nyregistrerats i konst-
databasen under året. Det totala antalet nya bildinlägg uppgår till 2 919
bilder av vilka 1 076 är stillbilder till film- och videoverk. Bilderna är
fördelade på 1 819 samlingsverk.

Det är möjligt att tillskriva ett och samma konstverk fler än en klassifice-
ring, vilket resulterar i att tabellen visar en högre totalsumma.

Tabell 3 Antal registrerade verk i samlingen

	2017	2016	2015	2014	2013
Måleri och skulptur	5 752	5 696	5 591	5 514	5 429
Teckning och grafik	30 820	29 911	29 815	29 606	29 570
Fotografi	34 353	34 354	34 308	34 272	34 143
Rörlig bild	454	432	418	413	397
Övrigt	1 759	857	885	892	803
SUMMA	73 138	71 250	71 017	70 697	70 342
Antal unika verk	71 591	70 576	70 397	70 250	69 987

Källa: TMS

Arbetet med att komplettera med förvärvsuppgifter, mått och material utifrån
uppgifter i dokument har fortsatt för grafiksamlingen under året. 2 550 verk
har under året kompletterats med uppgifter i databasen. Av grafiksamlingens
totala antal i TMS (17 200) är därmed ca 9 900 verk nu kompletterade med för-
värvsinformation. Inom ramen för Pilotprojekt 2 (371 verk ur samlingen av IX
gruppen) har det i en mindre omfattning plockats fram verk för förflyttning
till fotostudion för fotografering. Under året har 41 verk fotograferats och
av det totala antalet finns idag 115 verk med bild.

Konstdatabasen TMS har tidigare främst fungerat som register över museets
konstsamling, men databassystemet innehåller även mycket annan funktionalitet
som successivt också har börjat användas, t.ex. som ett internt arbetsred-
skap/informationsbank i samband med transporter, inlån, utlån, utställningar
och nyförvärv. Museets publika händelser och utställningskataloger finns upp-
tagna i konstdatabasen och är sökbara via konstsamlingen eller utställning-
arna och i förlängningen även på museets webbplats. Användandet av TMS har
kapacitet att utvecklas och effektivisera museiverksamheten. I framtiden kan
systemet även fungera som museets bildbank och konserveringsmodul.

Arbetet med att få fram utskrifter med relevant information är tidskrävande
men också en framgångsfaktor för museet både internt och publikt.

Under året har vi haft möjlighet att satsa vidare på att höja personalens
kunskaper genom att erbjuda utbildning i form av grund- och fortsättningskur-
ser. En större utbildningsinsats ägde rum för konsthantare i samband med
transporter av konstverk. Utbildningen involverade sammanlagt 25 medarbetare,
varav 18 som blev utbildade (i Stockholm och i Malmö) samt 7 medarbetare som
var involverade i att lära ut.

Under april höll museet en presentation av importverktyget och TMS under Nordic Registrars Group Conferens, som i år arrangerades här i Stockholm.

Personal från museet fanns representerad vid årets TMS-konferens i Los Angeles samt vid studiebesök till J. Paul Getty Museum och Los Angeles County Museum of Art (LACMA). En av huvudnyheterna under konferensen var att Gallery Systems utvecklade nästa generation av konst-databasen, TMS Collections, vilket är en webbaserad version med nytt användargränssnitt för förbättrad navigering och registrering (se också särskild rapport från TMS-konferensen och studiebesöken).

Webbversionen, Sök i samlingen, lanserades på museets hemsida för publiken år 2015. Jämförande statistik sedan lanseringen visar en ökning av antalet unika besökare samt antalet besök (sessioner). Antalet publicerade konstverk har ökat från 73 985 (december 2016) till 74 256 (december 2017) (siffrorna inkluderar delar av verk). Av dessa visas 31 646 verk med bild. Under året har förvärvskollektionen Nordic Collection lagts till på webbplatsen.

Nytt avtal med Bildupphovsrätt (tidigare BUS) tecknades år 2016, med avtalslicensverkan, vilket innebär att museet kan publicera alla bilder i Sök i samlingen, d.v.s. också av verk vars konstnärer inte är medlemmar i Bildupphovsrätt. Museet har därmed rättigheter att visa bild på nästan 100 %. Antalet publicerade konstverk med bild i Sök i samlingen ökade från 29 964 till 31 646 (december 2017). Ett fåtal upphovsrättsägare har meddelat förbud mot publicering (sammanlagt 32 konstverk får inte visas med bild). Antalet upphovsrättsligt fria konstverk i samlingen är 9 641.

2.3.5 Forskning och samverkan med universitet och andra museer

Pågående och planerade forskningsprojekt vid Moderna Museet utgår från museets utställningar, historia eller samling och använder museets kompetens inom curating, konservering, teknik och pedagogik. I Moderna Museet vetenskapliga råd ingår: Astrid Söderbergh Widding, professor och rektor vid Stockholms universitet; Hans Ruin, professor vid Institutionen för kultur och lärande, Södertörns högskola; Jeff Werner, professor vid Institutionen för kultur och estetik, Stockholms universitet, samt Jan von Bonsdorff, professor vid Konstvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet. Tidigare och pågående forskningsprojekt finns redovisade på museets webbsida under rubriken Om Samlingen och Forskning.

Museet har under 2017 framför allt fortsatt att arbeta med projektet *Pontus Hultén och Moderna Museet - forskning och förmedling utifrån en konstsamling, ett arkiv och en boksamling*. Projektet är finansierat av Kulturrådets bidrag till Centrala museers forskning och kommer att avslutas under 2018. I början av året avslutades arbetet med att förteckna Pontus Hulténs boksamling (cirka 7 000 böcker).

Projektets första bok, *Pontus Hultén och Moderna Museet. De formativa åren (2017)*, lanserades i samband med symposiet *Lose Yourself!* i februari 2017 på Stedelijk Museum i Amsterdam. Den fokuserar på åren från 1956 och fram till mitten av 1960-talet och presenterar fem nyskrivna artiklar om utställningarna *Rörelse i konsten* (1961) och *Den inre och den yttre rymden* (1965-66), avantgardefilm-festivalen *Apropå Eggeling* (1958), om Pontus Hulténs nära vänskap och samarbeten med konstnärerna Sam Francis och Claes Oldenburg, samt den pedagogiska verksamheten under museets inledande år utifrån tre utställningar. Förutom dessa fem artiklar finns en tidigare opublicerad text av Pon-

tus Hultén själv från 1962, där han formulerade hur han önskade att det moderna konstmuseet skulle drivas. Boken publicerades i en svensk edition av Moderna Museet och i en engelsk edition av Koenig Books.

Under tre dagar, från den 2 till den 4 februari 2017, pågick *Lose Yourself! A Symposium on Labyrinthine Exhibitions as Curatorial Model*. Symposiet organiserades av Stedelijk Museum i Amsterdam tillsammans med Tinguely Museum i Basel, Free University Amsterdam och Moderna Museet i Stockholm. Temat för symposiet utgick från utställningarna *Dylaby* (1962 på Stedelijk Museum) och *Hon - en katedral* (1966 på Moderna Museet) och kontakterna mellan de två museicheferna Pontus Hultén och Willem Sandberg. Bland de inbjudna forskarna fanns Ina Blom, Noit Banai, Reesa Greenberg, Pamela M. Lee och Mark Wigley. Daniel Birnbaum ingick i den avslutande panelen tillsammans med museicheferna Beatrix Ruff och Roland Wetzell.

Som en del av forskningsprojektet presenteras i Pontus Hulténs visningsmagasin material ur arkivet, filmer och konstverk från utställningarna *Rörelse i konsten* (1961), *Hon - en katedral* (1966), *Flyktpunkter* (1984) och *Implosion* (1987). Materialet har under året aktiverats genom seminarieriet *Om utställningar*.

Museets andra forskningsprojekt *Fokus på Öyvind Fahlström* har pågått i tre år och avslutades under hösten 2017 i samband med utställningen *Manipulera världen - Aktivera Öyvind Fahlström*. Resultaten har redovisats genom presentationer i samlingen, uppläsningar, performanceakter, mikro föreläsningar, installationer, visningar och ett symposium. Dessutom har tre publikationer getts ut, förutom katalogen essäböckerna *Öyvind Fahlström: Ade-Ledic-Nander* och *Öyvind Fahlström: Monopol* (2017) av Pamela M. Lee.

Forskningsledaren är ansvarig för forskningsverksamheten i samarbete med museets ledning och övriga intendent. På det så kallade FAB-mötet (Forskning Arkiv Bibliotek) deltar den personal som möter forskare, förutom forskningsledaren, arkivansvarig, samlingsregistrator, bildredaktör och ansvarig intendent. På mötet samordnas forskarbesöken, utarbetas rutiner och behandlas andra aktuella arkivfrågor. Visningsmagasinet är tillgängligt för forskare och under året har 10 fysiska forskarbesök till arkivet och 22 till samlingen skett. Därtill svarar vi löpande på förfrågningar från forskare per telefon och via e-mail. Två intendent är ledamöter i Biblioteksrådet, som beslutar om verksamheten vid Konstbiblioteket, specialbibliotek för konst, fotografi och design. Moderna Museets och Nationalmuseum driver biblioteket som en gemensam resurs.

2.4 VISA OCH FÖRMEDLA

2.4.1 Samlingspresentationen

Under 2017 har samlingen visats på Moderna Museet i Stockholm och i Malmö samt genom depositioner och utlån. (se 2.4.2).

Efter det att museet gjort ett antal radikala samlingspresentationer under rubriken *En annan historia*, med fotografi och därefter film och video samt ljudbaserad konst, blandas nu disciplinerna i de flesta av salarna. Eftersom sammanhangen är nog så komplicerade, så har kronologin hållits rak, från 1900-talets början till och med idag. Film, text och ibland ljud sätter skattkammarens innehåll i rörelse och i förbindelse med den tid verken är sprungna ur och samtidigt kopplas samlingen till vår egen tid. Med museets

motto Ett öppet museum i en större värld strävar samlingsmötet, där presentationer av samlingen planeras, att lyfta fram verk och konstnärskap som varit undanträngda i en västerländskt dominerad verksamhet. Detta är ett långsiktigt arbete som syftar till att fördjupa bilden av vad modern och samtida konst kan vara. Kubism, expressionism och förkrigstidens radikala strömningar tar plats i första delen, där Marcel Duchamps verk visas dels i en egen kammar, dels i nära kontakt med andra banbrytare som Kurt Schwitters, Francis Picabia och Viking Eggeling. I museets mitt, där tonvikten lagts vid pop och abstrakt expressionism, får den radikala japanska Gutai-rörelsen från 1950-talet dominera ett rum i möte med Yves Klein och Lucio Fontana. I bortre delen av samlingspresentationen har en stor exposé över fotografiets rörelse från dokumentation till konst tagit plats. Fotografisatsningen som burit motot "Framför och bakom linsen" har visat på mediets förvandlingar, från Cindy Sherman och Jeff Wall till de svenska fotokonstnärerna Julia Peirone, Tova Mozard och Eva Stensram.

2.4.2 Depositioner och utlån

Under 2017 var omkring 1 400 konstverk deponerade hos omkring 200 låntagare, exempelvis länsresidens, domstolar, svenska ambassader, läns museer och statliga myndigheter. Nya depositioner installerades bl.a. hos Sveriges ambassader i Bern och Vilnius, på Regeringskansliet och hos Riksdagens ombudsmän. På ambassaderna i Madrid och Lissabon har inventering, omhängning, packning och tillbakasändande av konst utförts. Projektet med regelbundna omhängningar hos kulturministern och i kulturdepartementets entré har fortgått.

Tabell 4 Deponerade verk

Område	2017	2016	2015	2014	2013
Stockholm	591	604	741	784	773
Övriga Sverige	626	606	627	598	667
Utland	252	273	277	286	290
SUMMA	1 469	1 483	1 645	1 668	1 730

Källa: TMS

Utlån

Moderna Museet mottar varje år ett stort antal låneansökningar. Antalet varierar, men den genomsnittliga siffran ligger runt 100 under de senaste fyra åren.

Tabellen nedan visar fördelningen av beviljade lån. Av 144 utlånade konstverk till 47 institutioner, lånades 22 verk till 8 institutioner i Stockholm, 72 verk till 11 institutioner i övriga Sverige och 50 verk till 28 utländska institutioner. 39 institutioner fick avslag för 115 konstverk och 8 institutioner valde att dra tillbaka ansökan för 12 redan beviljade verk.

Fortsättningsvis är flertalet låntagare utländska institutioner, vilka lånar färre konstverk åt gången, i motsats till de svenska låntagarna som är benägna att låna ett större antal verk per utställning.

I samband med utlånen genomfördes ca 80 kurirresor. Planeringen av kurirresor sker i samarbete med låntagare och svenska respektive utländska speditörer.

Tabell 5 Utlån

Område	Låntagare					Konstverk				
	2017	2016	2015	2014	2013	2017	2016	2015	2014	2013
Stockholm	8	9	8	9	4	22	68	20	49	22
Övriga Sverige	11	13	16	11	10	72	87	128	27	29
Utland	28	32	36	34	30	50	59	99	64	178
SUMMA	47	54	60	54	44	144	214	247	140	229

Källa: TMS

Kostnaden för prestationstypen Samlingspresentationen uppgår till 46,4 (46,5. 45,3) mkr.

2.4.3 Utställningar och kataloger

Utställningsplanen är sammansatt i den anda av öppenhet och experimentlusta som har varit museets signum sedan begynnelsen. Konstens och konstnärernas närvaro har alltid varit av stor betydelse, likaså dialogen med publiken. Utställningsprogrammet omfattade under 2017 stora och grundläggande exposéer över kända och mindre kända konstnärskap, nyupptäckter och publika favoriter samt omläsningar av museets samling i utställningsform. Sedan Moderna museet Malmö öppnade i slutet av 2009 har museet två permanenta lokaler för utställningar och samlingspresentationer.

Begrepp som mångfald och genusbalans präglar utställningsprogrammet från grunden. Lika många kvinnliga som manliga konstnärer har ställt ut under året och mångfald avseende uttryckssätt, härkomst och historisk förankring finns dokumenterad i summan av de 16 utställningarna. Museets vision om det öppna museet genomsyrar hela planläggningen och de vägledande begreppen kvalitet, dialog och experiment kan faktiskt härledas ur varje enskildhet.

Venedigbiennalen

Sedan 1962 har Moderna Museet ansvarat för den svenska representationen av konst i Nordiska Paviljongen, Venedigbiennalen, i samarbete med Finland och Norge. Sedan en tid roterar huvudmannskapet, vilket innebär att alla tre länder bidrar med 1 Mkr var medan huvudmannen ansvarar för kostnader utöver detta. Den sammanlagda kostnaden brukar ligga på uppåt 6 Mkr, till en del beroende på den lokalt höga prisnivån samt biennalens långa öppettider.

2017 hade Moderna Museet huvudmannskapet och utsåg då den externa curatorn Mats Stjernstedt att tillsammans med museets team iscensätta utställningen. I den centralt belägna paviljongen, mitt i Giardini presenterades de tre ländernas utvalda konstnärer på lika villkor: Siri Aurdal, Nina Canell, Jumana Manna, Charlotte Johannesson, Pasi "Sleeping" Myllymäki och Mika Taanila. Konstnärerna ur olika generationer kartlade samband som överskred lands- och regiongränserna i ett försök att ge en mångfacetterad bild av vad som binder samman konstnärskap, oavsett ålder eller nationstillhörighet.

Den ekonomiska utmaningen var stor för museet att dels bidra med den miljon kronor som utlovats mellan parterna, dels finna ett stöd på nästan 3 Mkr ytterligare. Det lyckades genom att formera en Nordic Circle av personer som önskade stödja initiativet. Museets ambition är att denna krets också fortsättningsvis ska stödja nordiska initiativ eftersom de befintliga nordiska organisationerna av olika skäl inte kan gå in i utställningsprojekt av det här slaget.

I Stockholm ackompanjerades de tre stora utställningarna Marina Abramovic - *The Cleaner*, Marie-Louise Ekman och Manipulera världen. Aktivera Öyvind Fahlström av genomarbetade presentationer av konstnärskapen LouLou Cherinet, Gerhard Byrne, Johanna Gustafsson Fürst respektive Louise Nevelson samt den historiskt återblickande fotografiutställningen *Skrivet i ljus* - de första fotografierna och den samtida exposén över svenskt fotografi, *Golden Sunset*. Till detta kan läggas projekt i *Visningsmagasinet* som ställt frågor kring nationsgränser och historieskrivningens tvetydigheter med konstnärerna Leif Elggren och Carl Michael von Hausswolff respektive Måns Wrangé. Året har utställningsmässigt och i samlingen präglats av fotosatsningen *Framför och bakom linsen*, där museet undersöker den fotografiska bildens roll i konsten och mediets förvandlingar.

I Malmö visades två stora monografiska utställningar med de svenska konstnärerna Annika Eriksson respektive Ulf Rollof. I de övre gallerierna visades *Malmö Brinner*, en alternativ kulturhistorisk utställning om revolt och drömmar under 1960 - till 1980-talen samt *Public Movement* som rörde sig i gränslandet mellan konst, politik och dans. Däremellan visades sjätte upplagan av *Fredrik Roos Stipendium*, i år med Oskar Hult, Jonas Silfversten Bergman och Josefine Östberg Olsson.

MARINA ABRAMOVIC - The Cleaner
(Stockholm 18 februari - 21 maj)

Marina Abramovic är en föregångare inom performancekonsten som arbetar i skärningspunkten mellan scenkonst och bildkonst, med kropp och tid som sina material. Utställningen presenterade konstnärskapet från tiden på konstskola fram till idag i den mest omfattande skala hittills. Sedan 1970-talets början har Marina Abramovic förändrat och synliggjort en konstform som handlar om här och nu, något som blev extra tydligt i de så kallade reperformances som uppfördes i utställningen av konstnärer tränade enligt hennes specifika metod. I anslutning till den retrospektiva utställningen producerade konstnären ett helt nytt verk, *The Cleaner*, som med körer och performers tog kollektiv form tillsammans med publiken under en intensiv vecka i den angränsande Eric Ericsonhallen. Utställningen har under året turnerat till Danmark och Norge i museets regi, och fortsätter sedan till ytterligare platser.

LOULOU CHERINET - Who Learns My Lessons Complete?
(Stockholm 11 mars - 10 september)

I installationer där rörlig bild och berättande är centrala element laborerade LouLou Cherinet med motsatspar såsom främling/förtrogen, här/där eller innanför/utanför. Genom generaliseringar tolkar vi vår omvärld men förenklingarna blir också till politik, menar konstnären. Utställningsrummen fylldes av människor som hon filmat i skilda situationer där blandningen av språk och mimik trädde fram i stort format.

GOLDEN SUNSET
(Stockholm 25 mars - 7 januari 2018)

I utställningen visades ett urval av de allra senaste inom svensk fotokonst, som till delar nyligen förvärvats av museet. De nya verken ställde frågor om den fotografiska bilden som konstruktion, där den digitala bilden helt förändrat hur bilder kan skapas, spridas och manipuleras. Flera fotografiska traditioner lever vidare, men ofta i hybridform som hos Julia Peirone, Miriam Bäckström, Tova Mozard, Jenny Källman med flera.

SKRIVET I LJUS - de första fotografierna
(Stockholm 8 april - 3 september)

Under fotografins hela historia har mediet utvecklats, förändrats och haft olika roller. Utställningen visade bland annat exempel på Henry Fox Talbots tidiga saltpapperfotografier, Oscar Gustave Rejlanders ikoniska verk *The Two*

Ways of Life från 1857 och några av Julia Margaret Camerons beundrade porträtt av familj och vänskrets. Här ingick även ett urval av museets daguerreo-typsamling.

GERHARD BYRNE - Jielemeguvvie guvvie sjisjnjeli - film i en bild

(Stockholm 8 april - 3 september)

I en obruten kameraåkning har Gerhard Byrne filmat Biologiska museets storskaliga diorama, där verkliga föremål sammansmälter med en målad fonddekor för att ge illusion av verkliga djur i naturlig miljö. Genom en glasad öppning i taket lysas dioramat upp av dagsljuset, liksom en kamera som med hjälp av ljuset skapar en frusen bild. I Byrnes film såg djuren ut som om de stannat mitt i en rörelse, i en museal situation förflyttad till en annan.

MARIE-LOUISE EKMAN

(Stockholm 17 juni - 17 september)

Marie-Louise Ekman har sedan sent 1960-tal rört sig mellan måleri, skulptur, film och teater. Med nära 350 verk var museets utställning den hittills största presentationen av hennes uppmärksammade konstnärskap. I verken som många gånger bottnar i det självupplevda framträder samtidigt vardagens absurda konstruktioner där drömmar, begär och besvikelser spelas ut i en förhöjd verklighet. Utställningen speglade hela konstnärskapet med en viss tonvikt lagd vid en stor serie nya målningar som mötte en publik för första gången.

LOUISE NEVELSON

(Stockholm 9 september - 14 januari 2018)

Genom hela sitt långa konstnärsliv, då Louise Nevelson framförallt gjorde sig känd för sina monumentala stränga träreliefer i vitt eller svart, lekte hon med collagets möjligheter. För första gången i Norden visade museet ett urval av hennes sällsamma och mångbottnade objekt, en återupptäckt av ett stort men förbisett konstnärskap.

ELGALAND - VARGALAND. Leif Elggren och Carl Michael von Hausswolff.

(Stockholm 9 september - 12 november)

Med lekfullt allvar utropade konstnärerna Leif Elggren och Carl Michael von Hausswolff sig till konungar i Elgaland-Vargaland den 27 maj 1992. Utställningen visade ett urval av de administrativa handlingar och föremål som har uppstått över tid i deras gemensamma projekt, som både vidgar och tränger ut- anför konstens ramverk.

MANIPULERA VÄRLDEN. Aktivera Öyvind Fahlström

(Stockholm 21 oktober - 21 januari 2018)

Fyra verk av Öyvind Fahlström från 1960- 70-talen utgjorde en slags spelplan för en samtida gruppställning som prövade idéer om manipulation, ekonomi och politik. 28 konstnärer från hela världen ställde frågor som satte betraktarens världsbild i spel. I iscensättningar av måleri, film och objekt sökte utställningen sätta det teatrala i rörelse och undersökte hur spekulativa formuleringar kan manipulera världen av idag.

JOHANNA GUSTAFSSON FÜRST

(Stockholm 14 november - 17 december)

I Johanna Gustafsson Fürsts konst drabbar vardagens material samman i oväntade och poetiska möten. Konstnären mottog Moderna Museets Vänners skulpturpris 2017 och visade en rad objekt som reflekterade hur vi människor relaterar till varandra som individer och kollektiv, i det privata och i det offentliga.

AERIAL KIT. Kit. Måns Wrangle

(Stockholm 25 november - 18 februari 2018)

Konstnären Måns Wrangle tog sig an det 30 år gamla konstprojektet Aerial Kit och iscensatte det i en version med objekt, bild, text, ljud och dokument. Här visades historien bortom historien, om nordbors strävan efter att över-skrida fysiska och sociala begränsningar genom att flyga.

ANNIKA ERIKSSON - The social

(Malmö 11 mars 2017 - 4 juni 2017)

Utställningen The Social var Annika Erikssons första stora separatutställning i födelsestaden Malmö. Det kan nästan tyckas märkligt då Annika Eriksson tillhör Sveriges internationellt mest uppmärksammade konstnärer. Utställningen fokuserade på verk tillkomna under de senaste tio åren och speglade konstnärens intresse för stora samhällsomvandlingar, förändringar av det offentliga rummet, och för glappen som kan uppstå när samhällsvisioner förpassas till historien innan nya hunnit ta form. Hur lever vi tillsammans, vilken sorts samhällen skapar vi, vad pågår i marginalerna och i övergångsfasen från ett samhälle till ett annat? Ytterst handlade utställningen om mellanmänniska-liga relationer och om samspelet mellan människor och djur.

FREDRIK ROOS STIPENDIUM 2017

(Malmö 28 mars 2017 - 16 april 2017)

För sjätte gången delas Fredrik Roos Stipendium ut på Moderna Museet Malmö. Med den totala prissumman på 600 000 kr räknas det till ett av Sveriges största konststipendier.

2017 gick Fredrik Roos Stipendium till Oskar Hult, Jonas Silfversten Bergman och Josefine Östberg Olsson, som vardera tilldelades 200 000 kr.

MALMÖ BRINNER - En utställning om revolt, drömmar och passioner, 1968-1988

(Malmö 22 april 2017 - 10 september 2017)

Utställningen Malmö brinner sträckte sig från det experimentella och gradvis alltmer politiska 1960-talet fram till det 1980-tal då nya alternativa kulturer började synas, samtidigt som de goda åren i ekonomiskt avseende verkade vara över. I utställningen mötte besökaren en blandning av olika kulturella yttringar och visuella uttryck från de subkulturer som gjorde avtryck i Malmö under denna period. För första gången presenterades en alternativ kulturhistorisk utställning som skildrade en del av denna period. Genom ett medvetet sökande i marginalerna visades hur politik, konst, musik och andra kulturyttringar vävdes samman.

ULF ROLLOF - Akut

(Malmö 22 juni 2017- 11 februari 2018)

Ulf Rollof undersöker i sin konst gränsen mellan det organiska och det artificiella, mellan natur och kultur, mellan det rationella och det ockulta, men också gränsen mellan länder. Återkommande teman är tid och rörelse, samt relationen mellan motpoler; mellan människa och djur eller liv och död.

Utställningen Akut sträckte sig över nästan fyrtio år av Ulf Rollofs konstnärskap, från tidigt 1980-talet till idag. För första gången erbjöds en tillbakablick av Rollofs konst, som synliggjorde teman och röda tråder som löper genom hela hans konstnärskap. Rollofs verk är på samma gång personliga undersökningar av vår tids stora frågor och utmaningar, samtidigt som de berör det allmänmänskliga. Hans magiska bildvärldar - skapade i en mängd olika material och uttryck - är generösa och genererar kraft och förundran. Ulf Rollofs konst känns mycket angelägen idag. Moderna Museet har en omfattande samling av Ulf Rollofs verk, som för utställningen har kompletterats med viktiga inlån från privata långgivare samt från konstnären själv.

PUBLIC MOVEMENT - Om konst, politik och dans
(Malmö 30.9 2017 - 6.5 2018)

PUBLIC MOVEMENT var ett deltagande utställningsprojekt som rörde sig i gränslandet mellan konst, politik och dans. Här visades verk av samtida konstnärer som på olika sätt koreograferat kroppen för att diskutera normer, värderingar, makt och maktlöshet. I utställningen gavs flera exempel på hur normer och konventioner belyses och utmanas med hjälp av den fysiska kroppen, som bärare både av symboliska och politiska budskap. Dessutom erbjöds ett rikt utbud av workshops för alla besökare som hölls av dansaren och koreografen Atoosa Farahmand, samt av streetdancekompaniet Freestyle Phanatix. Bland medverkade konstnärerna fanns Halil Altındere; Eglé Budvytyté; Maria Hassabi; Sara Jordanö; Conny Karlsson Lundgren; Adam Pendleton; Cengiz Tekin.

Tabell 6 Tillfälliga utställningar

	2017	2016	2015	2014	2013
Stora utställningar, Stockholm	3	6	7	7	7
Mindre utställningar, Stockholm	8	3	5	3	5
Stora utställningar, Malmö	4	3	4	4	4
Mindre utställningar, Malmö	1	4	4	6	6
SUMMA	16	16	20	20	22

Kataloger

Moderna Museet har en omfattande utgivning av utställningskataloger och böcker. Samarbetet med internationella förlag som exempelvis tyska Hatje Cantz och Koenig Books innebär att museets kataloger får stor spridning via deras distributionskanaler, till konstbokhandlar och museibutiker runt om i världen. En av 2017 års kataloger och en av böckerna har varit samarbeten med andra institutioner.

Tabell 7 Kataloger och böcker

	2017	2016	2015	2014	2013
Kataloger, Stockholm	5	4	6	4	2
Kataloger, Malmö	1	1	0	1	2
Böcker	3	0	1	2	1
SUMMA	9	5	7	7	5

Under 2017 producerade Moderna Museet 6 utställningskataloger och 3 böcker: *Marina Abramovic. The Cleaner* gjordes i en svensk, en engelsk och en tysk språkupplaga i samarbete med Louisiana Museum of Modern Art, Humlebæk och Hatje Cantz. *Mirrored* gjordes i en engelsk upplaga i samarbete med OCA, Frame och Mousse Publishing för Nordiska paviljongen på den 57:e Venedigbiennalen. *Marie-Louise Ekman* gjordes i en svensk språkupplaga som distribuerades av Bokförlaget Max Ström och i en engelsk språkupplaga som distribuerades av Koenig Books. *Ulf Rollof. Akut/Urgent* gjordes i svensk/engelsk upplag i samband med utställningen på Moderna Museet Malmö. *Manipulera världen. Aktivera Öyvind Fahlström* gjordes i en svensk och en engelsk språkupplaga som distribuerades av Koenig Books. *Louise Nevelson* gjordes i en svensk/engelsk språkupplaga. Boken *Pontus Hultén. De formativa åren* gjordes i en svensk och en

engelsk språkupplaga, som distribuerades av Koenig Books. Böckerna *Öyvind Fahlström: Ade-Ledic-Nander* av forskaren Jesper Olsson och *Öyvind Fahlström: Monopol* av forskaren Pamela M. Lee gjordes i en svensk och en engelsk språkupplaga som distribuerades av Koenig Books.

Kostnaden för prestationstypen Tillfälliga utställningar uppgår till 110,1 (100,1, 101,5) mkr.

2.4.4 Besöksstatistik

Moderna museet mäter besökssiffror genom att med optiska läsare räkna dem som passerar genom entréerna i Stockholm och Malmö. Under 2016 har beräkningsmetoden för Moderna museet i Stockholm justerats i samarbete med ArkDes och Myndigheten för Kulturanalys. Förändringen innebär att vi numera räknar besökare genom de två stora entréerna, men inte genom restaurang eller trädgård. Metoden avser därför besök till båda museerna, ett s.k. anläggningsbesök.

Metodförändringen leder till en nettoökning av besökstalet med ca 35 000 besökare. I diagrammet, och i våra jämförelser, har därför siffrorna justerats för åren 2007-2015 med hänsyn till detta.

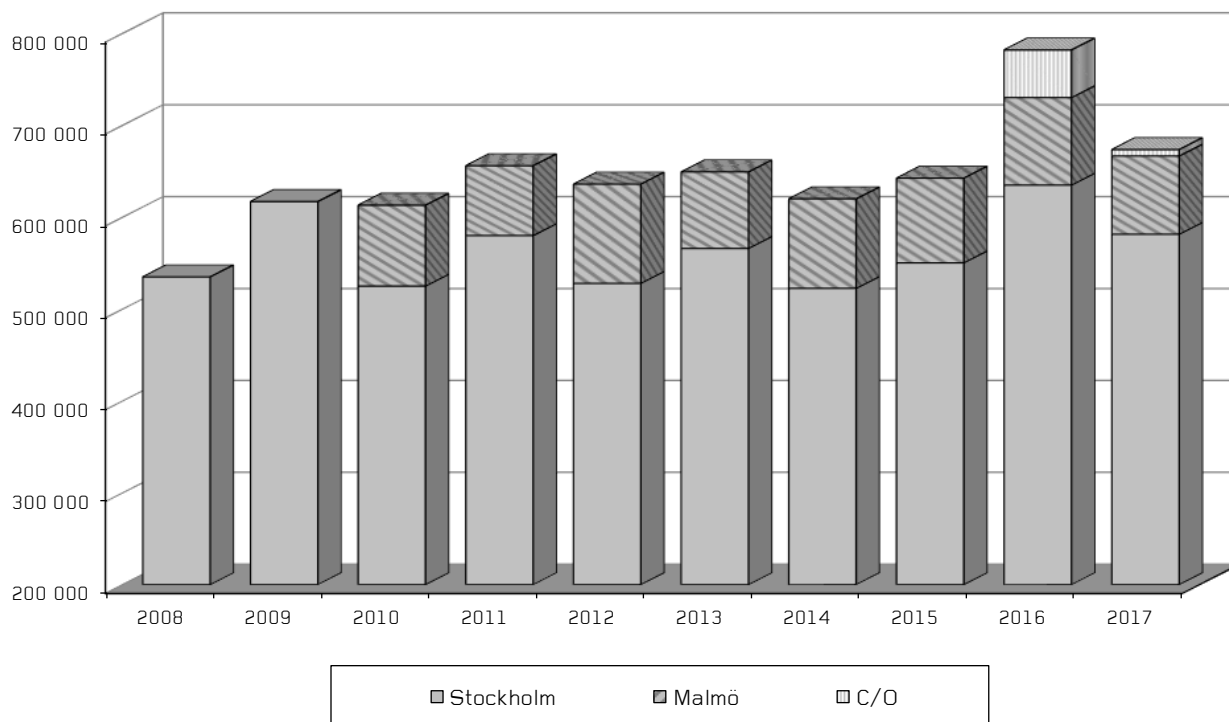
Under 2017 kom drygt 580 000 besökare (motsvarande siffra 2016 var 635 000) till museibygnaden på Skeppsholmen i Stockholm.

Performanceverket *The Cleaner* av Marina Abramovic visades i Eric Ericsonhallen (f.d. Skeppsholmskyrkan) intill museet i Stockholm. Den totala besöks-siffran för Stockholm (anläggningsbesök och besök till *The Cleaner*) blir drygt 588 000.

Moderna museet Malmö gästades under 2016 av drygt 85 000 besökare (motsvarande siffra för 2016 var 95 000). I Malmö har fri entré gällt för hela verksamheten från 1 februari 2016.

Den totala siffran för anläggningsbesök på Moderna museet Stockholm och Moderna museet Malmö 2017 var 673 000 besökare. Det är en minskning med 108 000 jämfört med föregående år.

I diagrammet visas besökssiffrorna under den senaste 10-årsperioden. Det bör påpekas att besökssiffrorna inte är generellt jämförbara. Fri entré gäller från och med 2016 och utställningarna med Olafur Eliasson och Yayoi Kusama var samproducerade med ArkDes med samma biljett för båda museerna.

Besöksundersökning

Mellan mars och september 2017 genomfördes en publikundersökning både i Stockholm och Malmö som fokuserade på drivkrafter och motivation inför besöket, snarare än endast på statistisk data om ålder, kön, nationalitet, inkomst etcetera.

Fri entré-reformen ökade inte besöksantalet i någon högre grad. 20 % - 30 % av de tillfrågade besökte museet på grund av reformen. Det är inte entréavgiften som är det största hindret för museibesöket. Det är värderingen av museets utbud som avgör.

För 64 % var samlingen främsta anledningen att besöka museet i Stockholm (förstagångsbesökarna 83 %). För 28 % var anledningen någon tillfällig betalutställning. Tendensen motsvarar den internationella utvecklingen.

Cirka hälften av besöken i Stockholm och Malmö drevs av kvalitet och intellektuella utvecklingsmöjligheter och ännu fler (68 %) hade grundläggande kunskaper om konst, något som kan vägleda museets förståelsenivåer.

Det var fler internationella besökare i Stockholm (67 %) än i Malmö (48 %), vilket innebar att de lokala besökarna var färre i Stockholm (21 %) än i Malmö (37 %). Siffrorna hänger ihop med tendensen i övriga Europa där turistbesöken generellt ökar på museer.

Undersökningen betonar vikten att fortsätta den inslagna vägen för turist- och kvalitetsbesöken. Däremot finns utvecklingsmöjligheter att nå fler lokala besökare, synnerhet i Stockholm. De tillfälliga utställningarna samt programverksamheten kan i högre utsträckning ses som unika tillställningar. Målet är att de lokala besökarna ska känna museet som "sitt eget" och som en mötesplats för att såväl umgås med vänner och bekanta som att se på konst.

Kompetensutveckling i strategiskt bemötande

För att höja kvalitén i besökarupplevelsen har det under året genomförts en kompetensutveckling i strategiskt bemötande. I tre workshops, och genom flera besök av s.k. Mystery Visitors, har frontpersonalen i Stockholm och Malmö (inklusive Butiken) fått dela sina erfarenheter med en extern konsult med bemötandekompetens. En workshop kring internt bemötande har också genomförts för hela organisationen. Bland frontpersonalen har utsetts ett antal bemötandecoacher som ska följa upp, inspirera och hålla bemötandefrågorna på dagordningen. En bemötandeguide har även författats som, vid sidan av museets vision, ska ligga till grund för det fortsatta arbetet.

Digitalt och rörligt

Arbetet med att integrera den digitala utvecklingen i alla avdelningens områden har fortsatt under året. En mer specifik digital strategi har tagits fram som kartlägger museets behov och pekar på nya möjligheter, både för intern och extern kommunikation.

Rörlig bild har utvecklats till en ny viktig kommunikationskanal. En produktionsansvarig för området har med 20 % knutits till avdelningen. Under året har det gjorts filmade intervjuer runt utställningsprojektet "Framför och bakom linsen" samt drygt 10 konstnärsintervjuer i samband med "Manipulera världen". Filmerna finns på museets webbplats och har använts i olika sociala medier och i nyhetsbrev.

Medieanalys

Den årliga medieanalysen visar att antalet pressklipp 2017 var det tredje största sedan analyserna infördes 2009. Det stora antalet omnämningar i press som utställningen och performansen The Cleaner med Marina Abramović fick resulterade i att det är den näst mest omskrivna utställningen sedan mätningarna började. Det är bara Hilma af Klint som det har skrivits mer om och som har legat ohotad i topp sedan 2013. Utställningen Malmö brinner som visades i Malmö fick också stor medial uppmärksamhet liksom när skägglösa vältränade män söktes till performansen för Public Movement. Andelen negativa omnämningar för både Stockholm och Malmö var på den lägsta nivån någonsin. 2017 genomfördes också för första gången en analys av inlägg om Moderna Museet i sociala medier. Bland utställningarna var även här The Cleaner med Marina Abramović den mest omtalade. I Malmö var det The Social med Annika Eriksson som omnämndes mest i sociala medier och även Malmö brinner väckte många känslor.

2.4.5 Barn- och ungdomsverksamhet

Verksamheten i Stockholm

Moderna museets barnverksamhet grundlades redan på 1960-talet och museet var då ett av de första konstmuseerna som hade en verkstad ägnad åt barns skapande. Alltsedan dess har Moderna museets barnverksamhet med experimentlusta och konstnärlig medverkan i centrum blivit något av en förebild för andra museer och är nu en mycket viktig del av museets verksamhet. Flera av våra aktiviteter har varit banbrytande för den pedagogiska utvecklingen i Sverige och har fått efterföljare ute i världen. Vi vill erbjuda alla barn och unga en spännande och glädjeric upplevelse med modern och samtida konst i fokus. Vårt program är brett och täcker in alla åldersgrupper från yngsta spädbarnen upp till unga vuxna på 25 år. Alla aktiviteter ges utan kostnad, med Konstskolan och skolvisningar undantagna. Varje söndag erbjuder vi Familjesöndagsprogrammet och under höst-och vinterhalvåret kompletterar vi det med en drop-in Verkstad för dem som inte vill gå med på en visning utan bara rita och

måla. Varje skollov ges kostnadsfria Lovprogram med visning och Verkstad, och under höst och vinter-halvåret åtföljs även Lovprogrammen av drop-in. Vår verksamhet för barn håller en omtalat hög kvalitet. Alla konstpedagoger är antingen utbildade konstnärer och/eller bildpedagoger, visningarna bygger på barnens medverkan och dialog, och i våra verkstäder finns ett stort utbud av konstnärliga material. Visning med verkstad för förskola samt låg- och mellanstadier har ökat under året och vi har också genomfört fler kurser för barn. Hur vi bemöter, och är tillgängliga för, barn och unga är en av de viktigaste delarna i Moderna museets hela verksamhet. Eftersom både föräldrar och lärare och inte minst barnen märker att Moderna museet erbjuder en kvalitativ och kreativ verksamhet så vill många komma hit. Vi bygger kontinuerligt på att finna nya publikgrupper, unga som inte varit här förut och kanske inte ens vet att vi finns. Museum Museum, som är ett speciellt utarbetat program för att nå ungdomar, är viktig del i denna process.

Arbetet med att nå nya grupper

För unga bedrivs verksamheten Museum Museum - konstpedagogik i projektform för ungdomar i åldrarna 15-25 år. Att vara med i ett Museum Museum-projekt är helt kostnadsfritt och satsningen handlar för museet om att nå unga och nya grupper så att fler får möjligheten att intressera sig för samtidskonst.

År 2017 har det bland annat organiserats fotoworkshops under två perioder med åtta mycket intressanta och aktuella konstnärer. Konstnärerna har hållit i varsin workshop uppdelad på två tillfällen. Intresset för dessa workshops har varit stort. Under våren deltog totalt 33 unga. Under höstens liknande serie av tillfällen har det varit 31 deltagare. Att annonsera via Instagram har visat sig vara effektivt för att nå ut brett till målgruppen. Majoriteten av de som anmälde sig och sedan också deltog i fotoworkshops fann informationen via Instagram.

Under våren skapades en utställning utifrån projektet YOUYOUERS som påbörjades inom Museum Museum redan 2016. Utställningen hade titeln ALTER-YOUYOUERS-EGO och ägde rum på Galleri UNG i Sundbyberg. Det var sex personer i åldrar mellan 16 - 25 år som deltog som utställare. I utställningen visades verk i olika medier men främst video och fotografi. Fokus var på identitet och hur internet skapar gränsland mellan verklighet och fiktion. Vernissagen blev mycket välbesökt. Att projektet ställdes ut i det här galleriet riktat mot en ung publik gav möjlighet till att besökare skulle kunna inspireras till att själva göra något eller söka sig till konstnärlig projektverksamhet.

Ett annat Museum Museum-projekt som blev till en utställning var Soft City. Projektet utgjordes av mjuka textila delar som dessutom innehöll ljud. Upplägget var ett experiment i samarbete gällandes utformning och innehåll. Under utställningen var publiken även välkommen att interagera med verket och förändra dess komposition. 14 unga deltog i projektet.

Projektet Soft City ställdes sedan även ut på Galleri UNG i Sundbyberg med vernissage.

Under en intensiv helg drevs en performance-workshop om gruppbeteende, samarbete och mänsklig interaktion. De inbjudna konstnärerna som stod för upplägget var Hiroko Tsuchimoto och Sonia Hedstrand. Under tre dagar deltog 21 unga. På söndagen utfördes flera olika performances av projektdeltagarna i de publika utrymmena inne på museet.

Vid flera tillfällen och med olika teman har Moderna Museets konstpedagog som håller i Museum Museum även mött upp Stockholmskolan. Som en del av Konstfrämjandet är Stockholmskolan ett initiativ som fokuserar på att bredda representation för unga konstintresserade vilket också följer i linje med Museum Museum och Moderna museets ambitioner och mål.

Under en lördag samverkade även Museum Museum med Index och deras satsning på unga: Teen advisory board. Det gjordes tillsammans med konstnären Beth Laurin.

Under året har hela 105 unga deltagit i projektverksamhet inom Museum Museum, plus 12 från Stockholmsskolan och 7 från Index, Teen advisory board.

Samarbete med Berättarministeriet

För att bredda vår publik och finna nya besökare i kategorin barn och unga är vårt samarbete med Berättarministeriet en viktig pusselbit. Berättarministeriet har verksamhet i Husby, Hagsätra och Södertälje och uppmuntrar barn till kreativt skrivande. Genom samarbetet med Moderna museet kan Berättarministeriet sedan några år väva in konst i sitt program. Barnen får lära sig om konst och vi får en ny grupp besökare varav de flesta aldrig varit här tidigare. Vi hade 24 visningar för Berättarministeriet under 2017.

Kurser för ensamkommande unga

En annan viktig verksamhet för att bredda den unga publiken är museets konstkurs för asylsökande barn och ensamkommande flyktingbarn, den så kallade Superbarnskursen. Moderna museet började arbeta med målgruppen 2013, och erbjuder sedan dess gratis konstkurser med museets konstpedagoger. Ensamkommande från boenden Stadshagen, Älvsjö, Axelsberg, Orhem, Hökarängen och Palatset vid Mariatorget, samt även ungdomar som är placerade i familjehem deltog. Vid totalt 20 tillfällen deltog 35 ungdomar.

Moderna museet har under året deltagit i två olika Tjejmässor, i Farsta idrottshall och Tensta idrottshall. Totalt kom 450 besökare till mässorna.

Verksamhet för skolan

Visningar av museets samling och utställningar erbjuds elever i alla årskurser från förskolan till gymnasiet. Under 2017 bokades 358 st. skolvisningar, vilket innebär att vi ligger lägre vad gäller skolvisningar än 2016 då vi hade 468 st. Däremot har vi haft fler visningar med verkstad för förskolor samt låg- och mellanstadiet, 153 visningar 2016 jämfört med 193 i år (2017). För åk 7-9 och gymnasiet erbjuder vi workshops. I en workshop får eleverna på ett lekfullt och lärorikt sätt närma sig en utvald del av konstens historia i både teori och praktik. Processen och den egna upplevelsen står i centrum. Vi erbjuder fyra olika teman, ett om ekologi och hållbarhet (EkoReko) ett om fotografi (Filmiskt berättande) och ett om färg (Färg och känsla) samt en filosofiworkshop (Konsten att filosofera). Under hösten inkluderade samtliga workshops något inslag från Manipulera världen. Under 2017 genomfördes sammanlagt 43 workshops.

Till utställningarna Marina Abramovic - The Cleaner och Manipulera världen har vi erbjudit handledningar för lärare åk 7-9 och gymnasiet. Handledningarna finns dels tillgängliga i kassan och dels nedladdningsbara från webbplatsen.

Den 30 januari ägde skolmässan Skola + Museum = Sant rum på Armémuseum. 600 lärare anmälde sig till mässan, där Moderna Museet tillsammans med omkring 45 andra museer informerade om sin verksamhet.

Skolor och förskolor har kommit på egen hand till museet med sammanlagt 4275 elever. Fortbildning för förskolelärare och lärare har skett genom studiedagar då vi har sett på konsten, gjort bildanalyser och tagit upp hur man kan samtala om konst med barn i olika åldrar. I Verkstan har vi prövat på att skapa bilder med olika konstnärliga material och tekniker.

Tre lärarkvällar har genomförts till utställningarna Marina Abramovic - the Cleaner, Marie-Louise Ekman och Manipulera världen, totalt 215 deltagare.

Visningar av museets samling och utställningar erbjuds elever i alla årskurser. För åk 7-9 och gymnasiet erbjöds visningar på fem olika teman: *Välkommen till Moderna Museet, Fokus genus, Modernism och modernitet, Filosofivisning, En annan historia*. Under 2017 bokades 259 skolvisningar för åk 7-9 och gymnasiet.

Skapande skola

Ett stort skapande skola-projekt genomfördes med Albatrossen Montessoriskola från årskurs 0 till 6. Eleverna fick se konst från olika länder i världen och lära sig olika konstnärliga tekniker. I projektet ingick att museets konstpedagoger besökte eleverna i skolan och ett besök med bildanalyser och skapande i museet. 300 barn deltog.

Estniska skolan har ett projekt om Östersjön som påbörjades under hösten och kommer avslutas våren 2018. Eleverna studerar hur vatten skildras i konsten. Flera skolor och förskolor har kommit på egen hand till museet. Fortbildning för förskolelärare och lärare har skett genom studiedagar då vi har sett på konsten, gjort bildanalyser och tagit upp hur man kan samtala om konst med barn i olika åldrar. I Verkstan har vi prövat på att skapa bilder med olika konstnärliga material och tekniker. Tre studiedagar med totalt 50 deltagare har genomförts.

Konstäventyr för hela familjen

För att aktivera barn och familjer i Pontus Hulténs visningsmagasin har ett lekfullt pedagogiskt material, Resenären, tagits fram. Det har även inkluderat en sida som berört Elgaland/Vargaland-utställningen och därefter The Aerial Kit. Under den tidiga våren lanserades också Upptäcktsfärd i samlingen, där besökare i alla åldrar får uppgifter att lösa i samlingen, där frågorna är formulerade så att de fungerar oavsett vad som för närvarande visas. Dessa pedagogiska material finns tillgängliga på både svenska och engelska.

Kulturfestivalen

Moderna Museet deltog i Stockholms kulturfestival ett samarbete med Stockholmstad. Temat för året var Indien. Till Moderna Museets tält på Strömbro kom totalt 1 570 barn och vuxna.

Workshop för barn och föräldrar vid Nordiska paviljongen i samband med Venedigbiennalen

Årets utställning i Nordiska paviljongen ledsagades av en fem dagar lång workshop för barn och vuxna, organiserad av Moderna museet. Temat var "Gör din egen bok" och deltagare var personer från olika länder som var där för att se biennalen. 160 barn gjorde sina egna böcker i workshopen.

Konstskolor/kurser för barn

3396 barn deltog under året i de konstskolor som museet arrangerar. Höst- och vårtermin och även under sommarlovet har museet kursverksamhet för barn och tonåringar. Kurserna är fokuserade på måleri, digitalt skapande och filosofi. Kurserna ägde rum vid 283 tillfällen under året.

Barn och ungas besök

Under året har totalt 73 210 barn under 19 år besökt Moderna museet i Stockholm. 52 324 barn besökte museet utan att delta i någon av våra organiserade aktiviteter. 20 886 barn har alltså deltagit i skolvisningar, visningar för förskolor, workshops, konstskolor, lovprogram och Familjesöndag. Jämfört med 2016 innebär det en minskning med drygt 22 000 barn, då besökte 95 451 barn museet. Minskningen av spontanbesök av barn och unga är störst, från 69 368 till 52 324 (en minskning med 17 044 barn). Inom de organiserade aktiviteterna är minskningen mindre, från 26 083 barn till 20 886 barn (en minskning med 5 197 barn). Minskningen av barn och unga följer till största delen den totala minskningen av besökare gentemot 2016 som var det mest välbesökta året sedan 2004.

Tabell 8 Barn- och ungdomsverksamhet

	2017	2016	2015	2014	2013
Skolvisningar, Stockholm	358	468	462	422	469
Skolvisningar, Malmö	122	86	36	74	112
Visning med verkstad, Stockholm	193	153	224	202	237
Visning med verkstad, Malmö	17	0	2	4	11
Konstskola/kurstillfällen, Stockholm	283	288	137	136	113
Konstskola/kurstillfällen, Malmö	0	0	0	1	0
Familjesöndag, Stockholm	86	83	91	118	96
Familjesöndag, Malmö	25	22	20	9	33
Studiedagar, Stockholm	3	2	5	4	8
Studiedagar, Malmö	3	0	2	2	4
Lovprogram för barn, Stockholm	109	120	105	152	124
Lovprogram för barn, Malmö	15	16	10	15	34
SUMMA	1 214	1 238	1 094	1 139	1 241

Källa: Blå Boken samt manuell statistik

Verksamheten i Malmö

I samband med utställningen Public Movement har Moderna museet Malmö satsat på en stor pedagogisk verksamhet. Rörelseworkshops erbjuds kostnadsfritt till skolor men även andra typer av verksamheter i Skåne. Detta gjorde att deltagande av förskolor ökade markant.

På Malmöfestivalen erbjöd museet workshopen "Malmö! Din stad, din historia" där 225 barn deltog under 3 dagar. 14 dagar med lovprogram har genomförts, med sammanlagt 584 deltagare, varav 323 barn.

Dessutom genomfördes 139 förskole- och skolvisningar, varav flertalet var visning med verkstad/workshop. Sammanlagt deltog 2 706 barn.

Visningar för SFI-klasser fortsatte med 122 deltagare.

Moderna museet Malmös aktiviteter för skolor köptes inom Skapande skola, totalt 3 skolor och 346 barn från Malmö deltog.

Totalt har 7072 barn 0-18 år besökt museets verksamhet i Malmö under året.

Kostnaden för prestationstypen Barn- och ungdomsverksamhet uppgår 10,3 (10,2, 10,3) mkr.

2.4.6 Visningar

Verksamheten i Stockholm

Fri entré möjliggör för museet att nå en bredare publik och locka besökare som inte besökt oss tidigare. Det bästa sättet att välkomna nya besökare är att skapa ett personligt möte med museets personal och detta åstadkoms bland annat genom att vi erbjuder en öppen och tillgänglig visningsverksamhet. Visningen som pedagogiskt format är oöverträffad och när Moderna museet införde fri entré gjorde vi också en stor satsning på visningar, gratis och öppna för alla, på en mångfald av språk.

Denna stora satsning innebär att vi ökat tillgängligheten till öppna visningar och erbjuder dem nu veckans alla dagar, året runt. Visningarna ges på några av de största språken i Stockholmsregionen det vill säga svenska, eng-

elska, finska, spanska, persiska och arabiska. Varje vecka ges publiken tillfälle att både få en visning av aktuella utställningar och av museets samling. Perioden juni till och med september tillkom fler öppna visningar på engelska. Alla språk vi erbjuder visningar på talas av museets egen personal, vilket är en stor styrka och en kvalitet. Alla som gör visningarna har en gedigen kunskapsförankring i museets verksamhet.

Nytt för året är tematiska visningar av samlingen vilket har blivit en succé. Fler museiovana och yngre besökare har deltagit på visningarna vilket är ett av målen. Fyra aktuella teman har utarbetats och visats under året; Konstnär och kvinna 1915-2015, Foto och konst, Våra mest älskade och några hatade, Från dada till pop. Totalt har 441 öppna, avgiftsfria visningar gjorts. Till utställningen Manipulera världen - Aktivera Öyvind Fahlström erbjöds också öppna tematiska visningar av utställningens curator.

Till Musik och konst i trädgården utarbetades en ny temavisning av skulpturerna i trädgården, Picassos Frukost i det gröna, Beth Laurins Del 1 med flera.

Vi har under året gjort en satsning på grupper med migranter och erbjudit visningar på persiska, arabiska och lätt svenska med efterföljande samtal och fika i Restaurangen. Vi har även tagit emot SFI-klasser och samtalat på lätt svenska. Ett 50-tal fria visningar har gjorts under året i samarbete med museets värdar. Många SFI-klasser fortsätter att komma till museet på egen hand. Folder på lättläst svenska har erbjudits dem som just börjat att lära sig svenska. Flera av museets värdar har icke-svensk bakgrund och att kunna tala med museets personal på ett av sina egna språk sänker trösklar och ger en känsla av tillhörighet och identifikation. Vår personal ger även den egna organisationen kunskap om andra kulturer och därmed större möjligheter att möta nya målgrupper på ett bra sätt.

Möten med nyanlända

Genom en av museets värdar har vi under året haft möjlighet att ta emot ett hundratal arabisk- och persisktalande grupper (ca. tre grupper per vecka) med nyanlända, elever från SFI och hbtq-grupper med asylsökande via RFSL. Formen skiljer sig mot museets andra visningar genom att vi kallar dem "Samtal" - förutom en introduktion till museet ges möjlighet att ställa frågor och samtala kring vad museet och konsten kan ge för nycklar till det svenska samhället. Mötena har varit mycket uppskattade och i flera fall inneburit att deltagare återkommit och deltagit i familjeprogram och andra aktiviteter på museet.

Om Din och Min Samling

Programserie Om din och min samling har fortsatt och allt fler har tagit del av serien. Särskilt roligt är att största delen deltagare som kommer är yngre besökare. Ett 30-tal visningar har gjorts av samling av museets intendent, chefer, konstpedagoger, konservatorer med flera. Ett syfte är att lyfta fram att Moderna museets samling ägs av alla som bor i Sverige och att vi därför har fri entré till den. Ett annat är också att få höra personalen berätta om sina egna favoriter och kunskap som kanske inte annars är tillgänglig för besökarna kommer fram. Alltifrån 10 till 300 personer har deltagit på en visning, som har fått stor genomslagskraft på Facebook med ibland flera tusen som visat intresse där.

Bokade, kostnadsbelagda gruppvisningar för vuxna är en del av museets visningsverksamhet. I Stockholm bokades under året 221 st. vuxenvisningar vilket är en lägre siffra än åren 2015-16. Framförallt har gruppvisningar av museets samling och Marina Abramovic The Cleaner varit populära att boka.

Audiovisuella verktyg

Moderna museet erbjuder audioguider genom en app som utvecklats för iOS och Android. I appen kan ljud, bild och film visas. För besökare utan smart telefon erbjuder man appen på ipods att hyra. På appen visas också de introduktionsfilmer som produceras till tillfälliga utställningar. Audioguiden laddades under året ner av 7 123 unika användare och finns på svenska och engelska. I audioguiden kan man höra om många verk i museets samling, titta på filmer och följa en speciell audioguide för barn.

Intervju- och introduktionsfilmer

Våra filmproduktioner är till för att ge publiken en fördjupad kunskap om våra utställningar och möjliggör stor spridning via Moderna museets Youtubekanal. Filmen är ett lättillgängligt medium som lämpar sig mycket bra både i audioguidesappen, på datorn hemma och på skärmar i anslutning till utställningarna i museet. I filmarbetet fokuserar vi på kvalitativa intervjuer med konstnärer eller curatorer som där ges möjlighet att på ett direkt sätt berätta om utställningarna och konsten som visas. Moderna museet samarbetar i produktionen med professionella filmare och redigerare. Konstnär- och curatorsamtal dokumenterades och publicerades. Introduktionsfilmer har producerats till utställningarna Marina Abramović (i tre delar), Marie-Louise Ekman och Manipulera världen där fördjupande intervjuer gjordes med fem av utställningens konstnärer. Trailers eller teasers har producerats till Marina Abramović, Marie-Louise Ekman och Manipulera världen, Gerard Byrne - Jielemeguvvie guvvie sjisjnجلي - Film i en bild/Film Inside an Image och fotosatsningen Framför och bakom linsen. Filmerna presenteras på skärmar i och utanför utställningarna, i Moderna museets app och på Moderna museets Youtubekanal. Filmer med svenska som språk undertextas på engelska, och tvärtom. Under 2017 hade Moderna museets kanal på Youtube 110 101 visningar.

Följande programverksamhet har också tillgängliggjorts via Youtube: Konstnärssamtal: Ed Atkins och Daniel Birnbaum, Hito Steyerl och Daniel Birnbaum, Magnus Bærtås och Sergej Lebedev. Loulou Cherinet och Fredrik Liew, Golden Sunset - Eva Stenram, Linda Hofvander och Julia Peirone i samtal med Magnus af Petersens. Samtal: Manliga kroppar, fascism och fantasier (Baselitz), Konsten att skapa en utställning - Jens Hoffmann, Maria Lind och Olle Granath, Om Marina Abramovic - The Cleaner, The Impact of Thechnology on Art Lars Bang Larsen och Lars Nittve om Implosion, Om #metoo och konstinstitutionernas ansvar. Föreläsningar: What is human? Två föreläsningar om mänsklighetens vilkor i relation till vetenskap och filosofi: Catherine Malabou - The Brain of History or the Mentality of the Anthropocene och Andrew Snyder-Beatrice - Existensial Risk and Humanity's Future, Lars Bang Larsen om Öyvind Fahlström - Worlding Art.

Tabell 9 Visningsverksamhet

	2017	2016	2015	2014	2013
Öppna visningar, Stockholm	556	430	295	306	244
Öppna visningar, Malmö	92	50	45	48	63
Bokade vuxenvisningar, Stockholm	221	329	335	288	421
Bokade visningar, vuxna, Malmö	37	49	65	22	38
Visning Hylanders våning	14	18	22	25	9
Företagsprogram, Stockholm	0	4	2	3	4
Företagsprogram, Malmö	2	5	6	18	21
SUMMA	922	885	770	710	800

Källa: Blå boken samt manuell statistik

Verksamheten i Malmö

I Malmö genomfördes totalt 92 öppna visningar 2017, varav 19 var babyvisningar, 11 var visningar på arabiska, och 11 var familjevisningar med totalt 1560 deltagare.

Kostnaden för prestationstypen Visningar uppgår till 9,8 (9,2, 8,7) mkr.

2.4.7 Program

Moderna museets programverksamhet syftar till att fördjupa kunskapen och reflektera över innehållet i det som visas i museet samt till att göra museet till en plattform för aktuella och intressanta debatter, festivaler, samtal och konferenser. Till program räknas också filmvisningar, performance och konserter av olika slag. Programverksamheten är ett sätt att slå broar mellan konstarterna, vilket litteraturfestivalen Stockholm Literature är ett exempel på. Bredden och den höga konstnärliga kvalitén på museets program gör dem till en viktig del av museets samlade utbud. Även de små barnen har sin egen programverksamhet, med samma höga kvalitet och konstnärliga integritet. Inom programverksamheten gör vi gärna samarbeten med andra institutioner vilket gör att publiken breddas samt att utövare från olika fält möts och hittar nya samarbetssätt. Programpunkterna kan delas in i utställningsspecifika program och fristående program. I princip alla program är utan kostnad för deltagarna. Det är i sig en kvalitet och borgar för tillgänglighet till ett rikt utbud av program som håller internationell klass.

Utställningsrelaterade program

Marina Abramovic - The Cleaner

I utställningen återuppfördes konstnärens egna performances av specialtränade dansare. Varje dag under hela utställningsperioden kunde publiken uppleva fem verk skapade av och tidigare utförda av Marina Abramović.

Publiken välkomnades att vara en del av en helt nytt, veckolångt kollektivt performance av och med Marina Abramović. Konstnären själv, amatörkörer och professionella sångare och performance-artister mötte publiken i Eric Ericsonhallens stora kyrkorum. Klocka, mobiltelefon och ytterkläder lämnade besökarna vid dörren så att alla tillsammans deltog på samma villkor och gemensamt i att skapa en förstahandsupplevelse av verket. Sången pågick kontinuerligt under åtta timmar per dag, besökarna möttes upp och leddes varsamt i rummet. Performanceverket blev en succé och besöktes av knappt 7000 personer. Moderna museet producerade detta verk i samarbete med Eric Ericson International Choral Centre och med bidrag från Postkodlotteriet. Fri entré, 7000 deltagare.

The Artist is Present är en film baserad på ett performance som Marina Abramović genomförde under tre månaders tid på MoMA i New York 2010. Filmen visades tre gånger om dagen, varje lördag och söndag genom hela utställningsperioden. Fri entré.

Utställningens avslutande helg fick ett eget, utvidgat program som bestod av filmvisningar och ett öppet samtal med konstnären på länk från New York. En inbjuden paneldiskuterade Abramovics konst utifrån olika perspektiv. Fri entré. 150 personer i publiken

Direkt efter panelsamtalet vidtog sång i utställningen med några av körerna från performanceverket The Cleaner i Eric Ericsonhallen. Idén med körsång i relation spred sig vidare med workshops i Moderna museet i Malmö och Luleå

Konsthall. Dessa workshops utfördes med amatörkörer och professionella sångare i samklang.

Filmvisning med introduktion av *Seven Easy Pieces (2007)* av *Babette Mangolte* i Biografen. *Seven Easy Pieces* är en filmatisering av en serie historiska performanceverk framförda av Marina Abramović på Guggenheimmuseet i New York 2005. Fri entré 60 personer i publiken.

Acclimatize är ett av Moderna museet initierat webb-baserat interaktivt projekt som undersöker hur kreativitet och konst kan inspirera till att skapa en mer hållbar framtid. Vi har fått in hundratals idéer från hela världen. Fotografier, målningar, poem, filmer och projektidéer har laddats upp och visat att kreativitet kan förändra världen. I samband med *Acclimatize* avslutande helg i januari ordnades två programpunkter; en konferens om integrerad forskning på initiativ av Unesco i Sverige och en avslutningsfest. Medverkade i konferensen gjorde representanter från Naturskyddsföreningen, Formas, Stockholms universitet, Moderna museet, Sveriges Radio och Stockholm Environment Institute. Festen var öppen för allmänheten och innehöll musikkonserter som samtal med konstnärer delaktiga i *Acclimatize*. Stockholm Environment Institute, Handelshögskolan in Stockholm och Kungl. Tekniska Högskolan tog symboliskt över *Acclimatize* i ett faderskap med forskningsintentioner.

The New Human

Utställningen avslutades med ett konstnärssamtal mellan museets överintendent Daniel Birnbaum och Ed Atkins samt med två internationella föreläsningar på temat "What is human?" Fri entré. I samarbete med SSE Art Initiative.

Skrivet i ljus

Konstnärerna Martin Karlsson Tebus och Jenny Källman diskuterade äldre fotografis betydelse idag tillsammans med fotointendent Anna Tellgren från Moderna museet. Fri entré.

Georg Baselitz

Manliga kroppar, fascism och fantasier - ett samtal mellan sociologen och författaren Klaus Theweleid (TY) och professorn i estetik vid Södertörns högskola Cecilia Sjöholm. I samarbete med Goethe Institut.

Golden Sunset

Visning av Tova Mozards film *Stora Scenen (2012)*, samt konstnärssamtal med alla medverkande konstnärer vid olika tillfällen. Fri entré.

Manipulera världen - aktivera Öyvind Fahlström

Utställningens curator Fredrik Liew samtalade med konsthistorikern Pamela M. Lee om utställningen. Museets intendent Lars Bang Larsen höll en föreläsning om konstnären Öyvind Fahlströms internationella karriär på 1960- och 1970-talen. Fri entré.

Fristående program

Konsten att skapa en utställning. Ett samtal om utställningspraktiker nu och då med Jens Hoffmann (USA), Maria Lind och Olle Granath, båda tidigare intendent på Moderna museet.

Filosofisk Natt - En andra natur var ett programsamarbete med Institut Français och Södertörns högskola samt Goethe institut. Filosofisk natt har iscensatts världen över och blivit en publiksuccé i städer som Paris, London, Casablanca, New York, Berlin, Tel Aviv, Buenos Aires, Tokyo och Prag. Nu arrangerades för första gången en filosofisk natt i Sverige. 50-60 svenska, franska och tyska filosofer, tänkare och konstnärer fyllde museet under större delen av natten. Publiken kunde i museets salar ta del av samtal och

konstnärliga inslag på temat naturen, det artificiella och en andra natur. Konstnären Henrik Håkansson var specialinbjuden att presentera två filmer och musikduon Pour Nous framförde egna kompositioner efter midnatt i museets restaurang, där de filosofiska samtalen övergick i en stor fest. Filosofisk Natt var en ny sorts programinslag på museet och vi kan konstatera att intresset för filosofi bland publiken var enormt; 4000 - 5000 besökare deltog. Fri entré.

Musik och konst i trädgården ägde rum för andra året i rad. Tre konserter med svenska artister arrangerades - Frida Hyvönen, Jens Lekman och Eva Dahlgren. Konstvisningar av trädgårdens skulpturer av Pablo Picasso, Beth Laurin och Erik Dietman gjordes vid varje tillfälle innan konsakterna. Besökare totalt: 3000 personer. I samarbete med ArkDes, Stockholm Music&Art och Luger.

1917-2017: 100 Years of Russian Revolution in Art and Aesthetics var en konferens med internationella forskare inom konstvetenskap, kulturstudier, medievetenskap och estetik som samlades för att undersöka relationerna mellan konst och politik. Konferensens tema var ryska revolutionen som historisk händelse och som utgångspunkt för den konst som vill vara revolutionär idag. (160) Moderna museet i samarbete med Center for Baltic and East European Studies (CBEES) vid Södertörns högskola.

Sång i samlingen var en fristående fortsättning på körsamarbetet inom projektet *The Cleaner* av Marina Abramović som ägde rum i Eric Ericsonhallen då ett fyrtiotal körakter från Stockholmsområdet deltog. Sång i samlingen bestod av en konstvisning av en av museets konstpedagoger varvad med körsång av amatörcörer. Tre tillfällen under hösten.

Performance-duon QUARTO (SV/BR) koreograferade och framförde ett nytt performance, *THIS ENTANGLEMENT*, för Moderna museet. Verket, som framfördes med två kroppar och ett 1 km långt rep, var en 2 timmar lång akt som uppfördes i en av museets salar. Fri entré, ca 450 personer i publiken.

#Metoo och konstinstitutionernas ansvar. Med anledning av metoo-debatten anordnade Moderna museet en paneldebatt tillsammans med Kungl. Konsthögskolan, Konstakademien och Konstfack. Fokus lades på vilket ansvar de stora konstinstitutionerna har för att övergrepp och maktmissbruk förekommer i konstvärlden. Fyra konstnärer var inbjudna att ställa frågor och svara specifikt på panelens uttalanden. Fri entré, 300 personer i publiken.

Filmprogram och litteraturfestival

Tempo dokumentärfestival är en festival vi regelbundet samarbetar med. Festivalen inföll under utställningen *The Cleaner* av Marina Abramović därför valdes att visa hennes långfilm *Marina Abramović and Brazil* i regi av Gustavo Almeida och Marco del Fiol. Konstnären själv introducerade filmen som sågs av 300 personer.

I samband med utställningen *Marie-Louise Ekman* visades ett antal av konstnärens egna filmer i museets biograf under en helg fredag-söndag. Filmerna som visades: *Mamma, Pappa, Barn, Barnförbudet, Stilleben, Målarskolan, Hallo Baby, Den hemlige vännen, Puder, Asta Nilssons sällskap*. Det kom drygt 100 besökare till varje film. Fri entré.

Femårsjubileum för Stockholm Literature på Moderna Museet

Stockholm Literature sker den sista helgen i oktober och introducerar och lyfter fram internationell litteratur och översättning i dialog med andra konstarter. Programmet består av samtal, föredrag, läsningar, performance och poesivandringar genom konsten. Festivalen gästades under 2017 av följande författare: Johanna Adorján (Tyskland), årets PO Enquist-pristagare Johannes Anyuru (Sverige), Julian Barnes (Storbritannien), Petina Gappah (Zimbabwe), Hakan Günday (Turkiet), Kohsin Hanid (Pakistan), Sergej Lebedev (Ryssland),

Auður Ava Ólafsdóttir (Island), Hito Steyerl (Tyskland), Lise Tremblay (Kanada) och Kjell Westö (Finland). De samtalande med Daniel Birnbaum, Magnus Bærtås, Jason Diakité, Yukiko Duke, Kristoffer Leandoer, Ida Linde, Ann-Sofi Noring, Julia Peirone, Agneta Pleijel, Daniel Sjölin och Cecilia Uddén. Under festivalen deltog också konstnärerna Carl Michael von Hausswolff och Leif Elggren med en installations-performance under en hel dag i sin egen utställning och KammarensembleN gjorde två konserter i en utställningssal i samlingen med verk av Marcel Duchamp. Festivalen besöktes av 1500 personer. I samband med Litteraturfestivalen hölls konserten Rotoreleif suite av Ivo Nilsson, med KammarensembleN i museets sal med konst av Marcel Duchamp, en konstnär som verket också anspelar på. Med stöd av Kulturrådet.

Utställningsrelaterade program i Malmö

Artist talk med Elina Brotherus. Brotherus presenterade sitt rika konstnärskap i ljuset av Woodmans fotografier.

En fotografiworkshop för vuxna arrangerades tillsammans med socionomen Teodora Didova. Under tiden, fick deltagare möjlighet att djupdyka i Francesca Woodmans värld, som är fylld med nyfikenhet och lekfullhet för att sedan skapa egna fotografier.

Artist talk med Annika Eriksson under utställningen *The Social*. Konstnären Annika Eriksson samtalande med utställningsintendent Joa Ljungberg om samhällsomvandlingar och om Erikssons intresse för mellanmänskliga relationer.

I samband med utställningen *Malmö brinner* anordnades 2 st. curatorvisningar, ett panelsamtal där konstnärerna Pepe Viñoles och Isabel Rayo samt aktivisterna Abbas Ahmadi och Atoosa Farahmand hade ett samtal om revolt, drömmar och passioner; och en föreläsning med Lars Hector, grundare till Club Trocadero.

I Malmö brinnerns anda planerades aktiviteter för årets Malmöfestival. I workshopen "Malmö! Din stad, din historia" bjöds alla festivalbesökare in att bidra till en ny, alternativ, samtida historia om Malmö. Alla bidrag arkiverades.

I samband med utställningen *Ulf Rollof: Akut*, gjordes det ett boksläpp av katalogen kopplad till utställningen, samt en curatorvisning av Iris Müller-Westermann. Arrangemanget *Energetic and Sonic Spaces* var ett samarbete med Eric Ericson International Choral Centre. Olika sång- och röstövningar skapade en unik upplevelse för såväl de deltagande sångarna som för publiken. Körer från Malmö och Lund samt en professionell improvisationsensemble med medlemmar ur Songs of The Moment sjöng omgivna av Rollofs monumentala verk.

Under utställningen arrangerades även en specialsöndag med två specialvisningar och klassisk musik. Den Malmöbaserade ensemblen (A)Muse, som består av internationellt prisbelönade musiker ur Malmö SymfoniOrkester, framträdde vid två tillfällen. Det gavs också en familjevisning samt en curatorvisning med museichef Iris Müller-Westermann.

På Gallerinatten 2017 öppnades utställningen *PUBLIC MOVEMENT: om konst, politik och dans*. Under natten framförde koreografen Khamlane Halsackda performansen "An Experiment in Learning Swedish". Halsackdas arbete lyftes även i ett samtal i samarbete med Dansstationen där Chris Schenlaer, Khamlane Halsackda och curator till utställningen Andreas Nilsson diskuterade rörelse,

migration och processen bakom föreställningen "Ursäkta oss" som turnerar runt om i Sverige och hade sin premiär i Malmö november 2017.

Under Gallerinatten framfördes även performancen "*Choreography for the Running Male*" av den litauiska konstnären Egle Budvytyte. I den joggade nio män genom Malmö, samtidigt som de utförde koreograferade rörelser. Detta framfördes även den 1 oktober.

För att berika utbudet av workshops under utställningen PUBLIC MOVEMENT, etablerade museet ett samarbete med *Freestyle Phanatix*, ett skandinaviskt streetdance-kompani som dagligen arbetar med integrationsfrågor och genomsyras av öppenhet och acceptans av olika bakgrund. Kompaniets artister leder workshops i olika dansstilar som erbjuds kostnadsfritt till museets besökare. 10 st. workshops erbjuds under 2017, samarbetet fortsätter 2018.

Fristående program i Malmö

Moderna museet Malmö fortsätter sitt samarbete med Malmö konsthögskolan och under året anordnades 3 artist talks: Pablo Larios, Sophie Jung och Alba Colomo.

Projektet "Feast of the Red Herring" var en del av Francis Patrick Bradys examensarbete i utbildningen Critical and Pedagogical Studies på Malmö Konsthögskola. En hemlig middag anordnades med 14 inbjudna gäster, bordet stod kvar och ställdes sedan ut som en scenografi. Projektet avslutades en vecka senare med symposium, workshops och rollspel.

Moderna Museet Malmö samarbetade med Malmö stad under eventet "Sten och fossil" på Limhamns kalkbrott. Arrangemanget hade två delar, en för skolklasser och en för familjer under en helg. Moderna Museet Malmö flyttade sin Verkstad till Kalkbrottet, i workshoppen fick besökare vika och utsmycka egna mini-kuriosakabinett för att förvara en egen samling av fossiler som hittades på plats.

2017 etablerade museet ett samarbete med SAK UNG, ett nationellt uppstartsprojekt av Sveriges Allmänna Konstförening (SAK) för att engagera unga i samtidskonst. Under några speciella kvällar per år, har deltagare chansen att möta andra unga konstintresserade och de involverade konstinstitutionerna. Samtal och workshops sker under Moderna Museet Malmö och Nationalmuseets regi. Två kvällar arrangerades under året.

Konstgalleriet FRANK gästade Moderna Museet Malmö med projektet FRANK-documenta, som uppmärksammar den nu begränsade konsthistorieskrivningen och visar andra konstverksamheter, konstnärer och konstpubliker att det går att skriva sin egen historia. FRANK arrangerade ett seminarium och en workshop om arkivering av oetablerade konstnärers historia.

Presentation av institutionen Conceptual Art Centre Bukovje/Landskrona, som drivs av de Landskronabaserade konstnärerna Nina Slejko Blom och Conny Blom, och release av boken CAB (Conceptual Art Book). Boken, som antingen kan ses som en utställning i bokform eller en antologi, innehåller texter och bidrag från exempelvis Hito Steyerl, Martha Rosler, Roni Horn, Jeremy Deller, Felix Gmelin, med flera. Boken är inte till salu utan är ett non-profit projekt rakt igenom och därför gratis. Under kvällen blev det även uppläsning med Bengt Adlers.

Samtal mellan museichef Iris Müller-Westermann och konstnären Bo Hultén, som utkommit med boken "Black Paintings". I boken presenteras hans magiska mörka målningar, kring vilka samtalet kretsade.

Mot slutet av året skakades världen av berättelserna som kom fram under #metoo-rörelsen. Konstinstitutioner och lärosäten har ett ansvar att vara med och arbeta för att bryta maktstrukturer och tystnadskulturer. Därför bjöds Konsthögskolan i Malmö, Malmö konstmuseum, Malmö konsthall och Moderna Museet Malmö in till en öppen paneldiskussion om ansvar, åtgärder och möjligheter att bryta kränkande maktstrukturer.

Samarbete

Malmö konsthögskolan, SAK UNG, Freestyle Phanatix, Malmö fotobiennial, Malmöfestivalen, Lithuanian Culture Institute, Eric Ericson International Choral Centre, Dansstationen

2.4.8 Tillgänglighet för funktionsnedsatta

Moderna museet definierar begreppet tillgänglighet såväl i fysiska, psykiska som i sociala termer. Tillgänglighetsarbetet är en naturlig del i museets verksamhet och ses över och utvecklas kontinuerligt. Alla ska känna sig välkomna och bekväma i sitt besök på Moderna museet. Vi samarbetar ofta med olika organisationer och intresseföreningar i vårt tillgänglighetsarbete för att få tillgång till bästa möjliga kunskap om de olika områdena. Exempel på samarbetspartners är Huddinge öppenvård, Daglig verksamhet, Balettakademin och Stockholms Stadsmission. Alla program är utan kostnad för deltagarna.

Möten med minnen - verksamhet för personer med demenssjukdom

Moderna museet deltog i Möten med minnen där museer runt om i Sverige får hjälp att skapa specialanpassade program med interaktiva visningar för personer med demenssjukdom och deras anhöriga. Syftet med Möten med minnen är att ge stimulans och förbättrad livskvalitet till deltagarna genom samtal och diskussioner kring konsten. Vår konstpedagog som är specialutbildad för personer med demenssjukdom gör en visning för både de sjuka och deras anhöriga. På måndagar när det är lugnt i museet välkomnar vi besökare med demenssjukdom och de kommer tillsammans med en anhörig. Tillsammans med våra konstpedagoger samtalar de om konsten i vår samling och avslutar i Verkstan med att måla och fika. Även när Alzheimerfonden slutat med projektet har Moderna museet fortsatt på eget initiativ.

Möten med minnen genomfördes vid 7 tillfällen med totalt 61 deltagare, utan kostnad för deltagarna.

Bergsunds äldreboende och elever från årskurs 3 i Högalidskolan

Tillsammans med museets konstpedagoger studerade man konstverket Apollon av Henri Matisse och arbetade sedan med egna collage i museet Verkstad. Resultatet blev ett stort gemensamt collage samt kunskap och inspiration om hur gynnsamt och roligt det kan vara att arbeta med blandade grupper - personer med demenssjukdom och barn i 9-10-årsåldern. 3 tillfällen med totalt 58 deltagare.

Moderna museet deltog i *Kulturdag för dig med demenssjukdom* på Kulturhuset. Dagen riktade sig till de som har en demenssjukdom eller är anhörig till någon med den sjukdomen. Moderna museet informerade om sin verksamhet riktad mot demenssjuka.

Dans för Parkinson på Moderna museet

Dans för Parkinson är ett av museets nya program inom ramen för tillgängligheten till museet. En av museets konstpedagoger har tillsammans med dansare och koreograf Åsa N. Åström samt dansare och sjukgymnast Åsa Elowson satt ihop ett program för besökare med Parkinsons sjukdom. Tillsammans gör de bildanalyser, dansar och skapar egna bilder i verkstan. Skillnaden mellan att mötas endast i dans och med konst och dans uttrycker deltagarna som att man

får fler infallsvinklar, ytterligare en dimension till dansen, att konsten tillför en skönhetsupplevelse och att med konsten får sinnet och hjärnan vara med och dansa. Vid terminens avslutning dansade gruppen i museet och visade sina bilder för sina anhöriga i Verkstan. Dansa för Parkinson är ett samarbete med Balettakademin och ägde rum vid 9 tillfällen med 17 deltagare per tillfälle.

Konsten dolda kraft

En kurs utformad för att passa pensionärer med kognitiva funktionshinder. I samarbete med Daglig verksamhet Kungsholmen gjordes ett pilotprojekt som föll mycket väl ut. Totalt 10 tillfällen, 7 deltagare per tillfälle, utan kostnad för deltagarna.

Moderna museet erbjöd även seminariet *Den fria tidens kvalitet* för fritidsutvecklare och personal i gruppboende, 100 personer deltog.

Forum 4 tillsammans med Aktivitetshuset rehabilitering i Huddinge

Forum 4: a är öppen vård för vuxna som har ett lämnat missbruk, är beroende av alkohol eller narkotika och har en daglig verksamhet. Aktivitetshuset är rehabilitering för psykiskt känsliga personer. I samarbete med Huddinge kommun har vi bjudit hit Öppenvårdsenheten och psykiatrin. 26 tillfällen med visningar och skapade i Verkstan utan kostnad har genomförts. Att komma till Moderna museet regelbundet och träffa samma pedagog varje gång har stor betydelse för den här gruppen. Utan kostnad för deltagarna.

Gratis konstkurs i Verkstan för hemlösa kvinnor är ett samarbete med Klaragården (Stockholms Stadsmission) Gruppen har växt, från 10 deltagare 2016 till 18 st. 2017. Programmet innebär en konstvisning och eget skapande i Verkstan. Programmet äger rum vid ett tillfälle i veckan, totalt 33 tillfällen under året.

Syntolkade visningar

Sensus är en kulturgrupp med personer med nedsatt syn eller ingen syn alls och på Moderna museet erbjuds de visningar med eget skapande i Verkstan, utan kostnad för 12 vid 12 visningstillfällen. Man kan också boka en syntolkad visning mot en kostnad, 4 visningar har bokats. Totalt har 120 personer deltagit i syntolkade visningar under året.

Visning för de som bor i gruppboende eller arbetar inom daglig verksamhet. Regelbundet och sedan ett stort antal år erbjuder museet gratis och öppna visningar för boende i gruppboende eller engagerade i Daglig verksamhet. Under året har 12 visningar genomförts med 20 deltagare.

Tillgänglig text - Om Moderna museet på lättläst svenska

Kortfattat om Moderna museet och några av våra konstverk på lättläst svenska har uppdaterat fortgående. Foldern finns i museet och att ladda ner på hemsidan. Den berättar helt kort om museet, dess historia och om ca 40 olika konstnärer och konstverk, från 1900-talets början till idag. De producerade texterna på lättläst svenska har lagts in i vår konstdatabas för att publiceras i Sök i samlingen på webben. En ny folder utarbetades kring den satsning på fotografi som gjordes under året. Kortfattat om Moderna Museet och foto, från 1840-talet till idag.

Visningar på teckenspråk

Under året har samarbetet med konstpedagogen Justyna Jankowska återupptagits. Hon har visat och marknadsfört visningar på teckenspråk av samlingen i sina nätverk och upparbetade kanaler.

Verkstexter

Ett hundratal nya texter som berättar om konstverk i museets samling producerats. Verkstexterna ska vara runt 100 ord och skrivna på ett sätt som gör dem intressanta och lätta att ta till sig för en bred publik. Texterna placeras

intill konstverken i sal, publiceras i museets publika webbdatabas Sök i samlingen och i sociala medier. Arbetet med att gå igenom äldre material, bearbeta, forska, uppdatera och skriva nya texter pågår löpande, arbetsmetoder prövas och utvecklas. En särskild textproduktion gjordes för att förmedla kännedom om förvärv inom ramen för mångfaldssatsningen En större värld.

Publika utställningsfoldrar

Fyra längre foldrar har producerats för att introducera de stora tillfälliga utställningarna, och fem kortare trycksaker för mindre utställningar. Flera avdelningar är involverade i framställningen och basen är ett redaktionellt råd som skiftar i sammansättning för varje utställning. Målet är tillgänglighet, att förklara ibland komplexa innehåll på ett sätt som kan nå alla. Till den omfattande utställningen Manipulera världen - Aktivera Öyvind Fahlström där ett 30-tal samtida konstnärer medverkade producerades unika korta texter till folder och väggtexter. Dessa texter publicerades också i sociala medier.

Läsplatser

I museet finns utarbetade läsplatser för museets besökare. Under året har ny litteratur inköpts för att belysa och fördjupa samlingen, konstverk, konstnärer och samhällsströmningar. En bokpool med aktuell referenslitteratur har i princip producerats till varje ny utställning under året och är en uppskattad fördjupning. Vid besök av andra internationella museer har de uppmärksammats ur ett tillgänglighetsperspektiv och för att vi inte har något svinn av böcker trots frånvaron av larm på de ofta påkostade konstböckerna.

2.5 VERKSAMHETEN I MALMÖ

Ett nytt avtal har träffats mellan Malmö stad, Region Skåne och Moderna museet. Avtalet gäller fr.o.m. den 1 januari 2017 och löper på 8 år. I avtalet regleras de ekonomiska förutsättningarna för verksamheten. I bilaga till avtalet beskrivs den verksamhetsidé som parterna är överens om ska gälla för verksamheten. Verksamhetsidéen innebär i sammanfattning följande:

Visionen för Moderna Museet är att fortsätta verka i den anda av öppenhet och experimentlusta som har varit museets signum alltsedan 1958. Konstens och konstnärernas närvaro har alltid varit av stor betydelse för museets hela verksamhet, likaså dialogen med publiken och det internationella konstlivet. Moderna Museet är idag ett museum i två städer, Stockholm och Malmö, vilket gör att samlingen regelbundet hängs om och roteras. Det gör att den permanenta samlingen ständigt hålls levande och är på ett nytt sätt inbyggd i museets presentationer av såväl tillfälliga utställningar som verk ur samlingen på båda museerna.

Moderna Museet Malmö öppnade 2009 som en trepartslösning mellan Moderna Museet, Malmö stad och Region Skåne. I nära samarbete med bidragsgivarna har museet sedan dess utvecklats till en särpräglad institution, som har utgångspunkt i den statliga myndigheten Moderna Museet, men som också genererar egna strategier. Ett modernt museums främsta uppgift idag är inte att berätta en (konst)historia, utan flera sådana. Därför eftersträvar Moderna Museet Malmö genusmedvetenhet och kulturell mångfald, såväl i arbetet med verk ur samlingen och tillfälliga utställningar, som i arbetet med förmedling och program. Museets närvaro i såväl staden som regionen och i södra Sverige stärker uppdraget att demokratisera och tillgängliggöra vårt gemensamma kulturarv av den nationella samlingen av modern och samtida konst till samhällsmedborgarna

Moderna Museet Malmö har blivit, och ska fortsätta att vara, en etablerad och central aktör i Öresundsregionens och södra Sveriges konstliv. Samarbetet med museet i Stockholm, tillsammans med delaktigheten i både Malmö stads och Reg-

ion Skånes verksamheter, skapar unika möjligheter för museet att vara närvarande i många olika sammanhang. Museet ska vara en plattform för samarbeten mellan konstnärer, etablerade institutioner och det fria kulturlivet samt samverka med olika kultur- och intressegrupper som nödvändigtvis inte har bildkonst som främsta agenda. Syftet är att bredda bildkonstens angelägenhet. Av största vikt är också att utveckla ett hållbart pedagogiskt samarbete med barn och unga. Mötet och ett fördomsfritt samtal med besökarna är en viktig del för samhällelig delaktighet och yttrandefrihet som museet vill lyfta fram.

När det gäller effekten av fri entré, kan vi konstatera att besökssiffrorna till skillnad från Stockholm inte har ökat efter införande av fri entré.

2.6 MEDVERKANS- OCH UTSTÄLLNINGERSÄTTNING

I enlighet med det avtal för konstnärers medverkan och ersättning vid utställningar som har träffats mellan Statens kulturråd och konstnärernas organisationer har Moderna museet betalat ut ersättning till 69 konstnärer under året. Ersättningen har uppgått till sammanlagt 1 554 tkr. (2016 266 tkr, 13 konstnärer, 2015 1 904 tkr, 36 konstnärer, 2014 1 204 tkr, 65 konstnärer, 2013 613 tkr, 21 konstnärer, 2012 1 045 tkr, 47 konstnärer. I samband med utställningsproduktionen har alla andra kostnader betalats av Moderna museet på sedvanligt vis.

2.7 PERSONAL- OCH KOMPETENSFÖRSÖRJNING

I enlighet med museets arbetsmiljöpolicy ska Moderna museet vara en säker och stimulerande arbetsplats. Verksamheten ska kännetecknas av arbetsglädje, kvalitet och yrkeskunnande. Vår grundsyn ska vara att vi respekterar och mår om varandra. Anställningstiden ska erbjuda goda möjligheter till lärande och kompetensutveckling i arbetet.

2.7.1 Rekrytering

Museets personalomsättning bland den tillsvidareanställda personalen har under 2017 varit på samma nivå som föregående år. Under 2017 har två personer avgått med pension och sju har slutat på egen begäran. Övriga anställningar som upphört har varit tidsbegränsade anställningar.

Tabell 10 Extern personalrörlighet

	2017	2016	2015	2014	2013
Ledning	0	0	3	0	0
Utställningar & Samling	4	4	1	1	5
Förmedling	0	1	1	0	2
Malmö	10	11	7	7	9
Museiteknik	3	0	1	0	0
Konservering	1	1	3	2	1
Kommunikation (inkl. museivårdar)	8	8	2	3	1
Administration	3	3	1	4	10
SUMMA	29	28	19	17	28

Källa: Palasso

Museet har under 2017 rekryterat och tillsvidareanställt 8 personer samt rekryterat 20 personer för tidsbegränsade anställningar, huvudsakligen vikariat i samband med tjänstledigheter. Därtill anställdes 26 dansare under 2 veckor för ett av utställningsprojekten. Dessa finns inte med i tabellen ovan.

2.7.2 Kompetensutveckling

Ansvaret för den individuella kompetensutvecklingen är delegerat till museets chefer och gruppchefer som en del av verksamhets- och personalansvaret.

Exempel på övergripande kompetensutveckling på museet under 2017 är fortsatt IT-utbildning för all personal, bemötandeutbildning för frontpersonal i Stockholm och Malmö samt utbildning i internt bemötande för samtlig personal. Museet har tillsammans med Arkdes anordnat ett seminarium/workshop i miljöfrågor.

2.7.3 Personalsammansättning

Nedan följer en redovisning av könsfördelning och personalomsättning i de tre grupperna:

Ledningskompetens - Överintendent och avdelningschefer.

Kärnkompetens - sakområdeskompetens inom museets verksamhetsområden: Utställningar & Samling, Förmedling, Konservering, Museiteknik, Museivårdar.

Stödkompetens - sakområdeskompetens inom museets stödfunktioner Kommunikation och Administration.

Tabell 11 Personalstruktur

	Totalt antal	Män		Kvinnor		Medel-ålder	Förändring	
		Antal	%	Antal	%		Börjat	Slutat
Ledningskompetens	11	4	36%	7	64%	57	3	1
Kärnkompetens	113	38	34%	75	66%	44	19	21
Stödkompetens	40	9	23%	31	78%	46	6	4
SUMMA	164	51	31%	113	69%	45	28	26

Källa: Palasso

Museet eftersträvar en jämn könsfördelning inom samtliga befattningar. Inom området ledningskompetens har andelen kvinnor ökat lite från 63 % till 64 % mellan 2016 och 2017. Inom områdena kärnkompetens och stödkompetens har andelen kvinnor ökat något mellan 2016 och 2017.

Personalen har en medelålder på 44 år, vilket är något lägre än föregående år. Under de närmaste fem åren kommer 22 medarbetare att fylla 65 år och museet planerar att under 2018 genomföra en kompetensanalys för att säkerställa att rätt kompetens rekryteras.

Tabell 12 Ålderssammansättning

	Totalt	Kvinnor	Män
-29 år	9	5	4
30-39 år	51	35	16
40-49 år	35	25	10
50-59 år	53	38	15
60 år -	16	10	6
SUMMA	164	113	51

Källa: Palasso

2.7.4 Arbetsmiljö och sjukstatistik

Museets målsättning är en hälsosam arbetsmiljö med låga sjuktal och har som minimikrav att sjukfrånvaron inte ska överstiga nivån för den statliga sektorn som 2016 var 4,1 %. Museet stimulerar till friskvård genom att erbjuda alla anställda friskvårdsbidrag, friskvårdstimme samt subventionerad massage på arbetsplatserna i Malmö och i Stockholm.

Tabell 13 Sjukstatistik

Procentuell sjukfrånvaro	2017	2016	2015	2014	2013
Kvinnor	2,7	3,9	4,8	3,4	2,6
Män	4,7	5,8	7,5	5,8	4,3
50 år och äldre	4,3	4,5	7,2	6,1	2,5
30 - 49 år	2,3	4,6	4,5	2,7	3,8
29 år och yngre	2,2	0,0	1,1	2,4	1,8
Alla	3,3	4,5	5,7	4,2	3,2
Andel långtidsfrånvaro	33,2	55,2	66,2	53,1	43,0

Källa: Palasso

Under 2017 har den totala sjukfrånvaron varit 3,3 % vilket är en minskning med 1,2 % sedan 2016. Museet kan konstatera att sjukfrånvaron är lägre än i staten som helhet och fortsätter arbeta för att minska på arbetsrelaterad stress. I gruppen män har sjukfrånvaron minskat med 1,1 % och i gruppen kvinnor med 1,2 %. Andelen långtidssjukfrånvaro har också minskat. Då museet är en liten myndighet gör varje person med längre sjukfrånvaro stor skillnad i statistiken.

2.8 LOKALKOSTNADER

Moderna museets totala lokalkostnader uppgick under 2017 till 77,4 mkr. Av dessa avser 5,2 mkr verksamheten i Malmö.

Lokalen i Malmö upplåts hyresfritt av Malmö stad. Enligt avtalet om Moderna museet i Malmö beräknas värdet av detta till ca 5,7 mkr.

Tabell 14 Hyreskostnader

Hyresvärd	Hyra (mkr)
Statens Fastighetsverk ¹⁾	43,7
Svensk Museitjänst/Riksantikvarieämbetet	2,3
Gemensamma funktioner med Nationalmuseum ²⁾	1,2
Förvaltnings AB Harpan	0,1
MTAB samt div. mindre förhyrningar	0,4
Malmö stad	(5,7)
Totala hyreskostnader (exklusive Malmö stad)	47,7

¹⁾ Avser samtliga förhyrningar på Skeppsholmen (Museibygnaden, Hus 117)

²⁾ Enligt budget för Konstabiblioteket då kostnaden inte är specificerad i avtalet mellan Nationalmuseum och Moderna Museet

Källa: Agresso

De övriga driftskostnaderna uppgår sammanlagt till 27,6 mkr. I dessa kostnader ingår städning med 4,3 mkr (varav Malmö 0,9 mkr) och larm och bevakning (inkl. värdar) med 23,4 mkr (varav Malmö 4,2 mkr).

Museets huvudbyggnad uppgår totalt till 15 101 m² och består till största del av publika ytor (67 %) samt magasin och verkstäder (24 %). 4 % av ytan används för kontor. Resterande 6 % av ytan används av restaurangen.

Enligt resultaträkningen uppgår museets lokalkostnader till 61,9 mkr. Värde-kostnaderna som uppgår till 14,3 mkr ingår i resultaträkningens personalkostnader och hyreskostnaden för de gemensamma funktionerna med Nationalmuseum (1,2 mkr) ingår i posten övriga kostnader i resultaträkningen.

2.9 AVGIFTSBELAGD VERKSAMHET

Från och med 2008 har krav införts att museets varuförsäljning ska ha full kostnadstäckning.

I försäljningsintäkterna nedan ingår all försäljning från museets butiker exklusive intäkterna från försäljning av museets utställningskataloger och -affischer. Intäkterna från den försäljningen redovisas i tabellen nedan i posten Övrigt. I kostnaderna för varuförsäljningen ingår, förutom kostnader för de sålda varorna, direkta försäljningsomkostnader och lönekostnader för butikspersonalen även lokalkostnader, kapitalkostnader för butikens inventarier samt kostnader för butikens utnyttjande av museets stödfunktioner.

Tabell 15 Full kostnadstäckning och övriga avgifter

	+/- t.o.m. 2015	+/- 2016	Intäkt 2017	Kostnad 2017	+/- 2017	Ack +/- utgå. 2017
Verksamhet med full kostnadstäckning (tkr)						
Försäljning av varor, budget enligt Regleringsbrev			15 000	15 000		
Försäljning av varor	988	-171	12 314	13 839	-1 525	-708
Undersökningar, utredningar och andra tjänster	0	0	0	0	0	0
SUMMA VERKSAMHET MED FULL KOSTNADSTÄCKNING	988	-171	12 314	13 839	-1 525	-708
Övrig avgiftsbelagd verksamhet (tkr)						
Entréer och visningar, budget enligt Regleringsbrev			15 000			
Entréer och visningar	0	0	13 648		13 648	13 648
Övrigt, budget enligt Regleringsbrev			15 000			
Övrigt	0	0	21 205		21 205	21 205
SUMMA ÖVRIG AVGIFTS-BELAGD VERKSAMHET	0	0	34 853	0	34 853	34 853

Källa: Agresso

I Malmö har entréavgiften helt tagits bort sedan beslutet om fri entré trädde i kraft.

Under Övrigt ingår bl.a. följande:

- Katalog- och bildförsäljning, 2,6 mkr
- Konferensverksamheten, 1,8 mkr
- Hyresintäkter, 1,4 mkr
- Sponsringsintäkter, 4,9 mkr
- Utlån och depositioner, 1,4 mkr
- Avgifter 100 vänner, 0,9 mkr.
- Tjänsteexport, 2,3 mkr

2.10 SAMARBETE OCH SAMVERKAN

2.10.1 Statens centrum för arkitektur och design

De områden myndigheterna samarbetar kring är lokaldrift och säkerhet, posthantering, telefoni, IT, personal- och ekonomiadministration, kassa- och värdfunktionerna samt konferenslokaler.

2.10.2 Nationalmuseum

Konstbiblioteket är Moderna museets och Nationalmuseums gemensamma bibliotek för konst, fotografi och design.

Konstbiblioteket är ett av Nordens största specialbibliotek inom konst, fotografi och design. Bokbeståndet speglar Moderna museets och Nationalmuseums samlingar och verksamhet och täcker tidsperioden från renässansen fram till idag. En stor del utgörs av monografier över konstnärer och fotografer samt auktions- och utställningskataloger.

2.10.3 Övrig samverkan

Moderna museet har även ett omfattande samarbete med en mängd olika myndigheter och andra aktörer, både nationella och internationella. Dessa redovisas på annat håll i årsredovisningen.

Se avsnitten: 2.3.2 Konservering och förebyggande vård, 2.3.6 Forskning och Samverkan, 2.4.3 Utställningar och kataloger, 2.4.5 Barn- och ungdomsverksamhet, 2.4.7 Program, 2.4.8 Tillgänglighet för funktionsnedsatta.

3 FINANSIELL REDOVISNING

3.1 SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA UPPGIFTER

(tkr)	2017	2016	2015	2014	2013
Låneram Riksgäldskontoret					
Beviljad	15 000	11 000	11 700	15 000	15 000
Utnyttjad	6 106	5 746	6 847	8 137	9 915
Kontokrediter Riksgäldskontoret					
Beviljad	8 957	18 957	18 957	18 957	18 957
Maximalt utnyttjad	7 271	0	0	0	4 025
Räntekonto Riksgäldskontoret					
Ränteintäkter	0	0	0	129	301
Räntekostnader	127	145	78	0	0
Avgiftsintäkter					
<i>Avgiftsintäkter som disponeras</i>					
Beräknat belopp enligt regleringsbrev	45 000	45 000	58 000	45 000	45 000
Avgiftsintäkter	36 899	40 140	52 148	44 977	52 182
Intäkter enl 4 § avgiftsförordningen	5 408	4 581	6 065	4 731	3 284
Intäkter enl 6kap.1§ kapitalförsörjningsförordningen	4 860	3 932	4 533	6 734	8 141
Anslagskredit					
Beviljad	4 384	4 367	3 859	3 847	3 939
Utnyttjad	2 040	0	0	0	0
Anslag					
<i>Ramanslag</i>					
Anslagssparande	0	1 857	1 929	3 825	2 069
Bemyndiganden, ej tillämplig					
Personal					
Antalet årsarbetskrafter (st)	112	116	107	113	116
Medelantalet anställda (st)*	150	140	134	131	133
Driftkostnad per årsarbetskraft	1 875	1 727	1 891	1 603	1 608
Kapitalförändring					
Årets	-1 525	-124	988	527	337
Balanserad	1 515	1 639	651	124	-213

* I beräkningen av medelantalet anställda fr.o.m 2014 är inte eventuellt tjänstledig personal frånräknad.

3.2 RESULTATRÄKNING

(tkr)	Not	2017	2016
Verksamhetens intäkter			
Intäkter av anslag	1	149 934	145 498
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	2	47 167	48 924
Intäkter av bidrag	3	13 741	8 620
Finansiella intäkter	4	39	11
Summa		210 882	203 052
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	5	-85 969	-81 887
Kostnader för lokaler		-61 964	-59 770
Övriga driftkostnader	6	-62 050	-58 651
Finansiella kostnader	7	-178	-568
Avskrivningar och nedskrivningar		-2 246	-2 300
Summa		-212 406	-203 176
Verksamhetsutfall		-1 525	-124
Årets kapitalförändring	8	-1 525	-124

3.3 BALANSRÄKNING

(tkr)	Not	2017-12-31	2016-12-31
TILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar			
Balanserade utgifter för utveckling	9	790	681
Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar	10	0	3
Summa		790	683
Materiella anläggningstillgångar			
Förbättringsutgifter på annans fastighet	11	380	548
Maskiner, inventarier, installationer m.m.	12	4 713	4 584
Konstverk	13	720 940	693 036
Pågående nyanläggningar	14	582	364
Summa		726 615	698 533
Varulager m.m.			
Varulager och förråd		2 624	3 221
Summa		2 624	3 221
Kortfristiga fordringar			
Kundfordringar		2 154	2 370
Fordringar hos andra myndigheter	15	2 470	2 455
Övriga kortfristiga fordringar	16	1 483	2 843
Summa		6 107	7 668
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	17	14 890	15 114
Övriga upplupna intäkter	18	2 447	126
Summa		17 337	15 240
Avräkning med statsverket			
Avräkning med statsverket	19	2 154	-1 652
Summa		2 154	-1 652
Kassa och bank			
Behållning räntekonto i Riksgäldskontoret		0	2 614
Kassa och bank		172	181
Summa		172	2 795
SUMMA TILLGÅNGAR		755 798	726 488

(tkr)

Not 2017-12-31 2016-12-31

KAPITAL OCH SKULDER

Myndighetskapital

	20		
Statskapital	21	52 637	52 637
Donationskapital	22	669 275	641 420
Balanserad kapitalförändring		1 515	1 639
Kapitalförändring enligt resultaträkningen	8	-1 525	-124
Summa		721 903	695 573

Avsättningar

Övriga avsättningar	23	459	459
Summa		459	459

Skulder m.m.

Lån i Riksgäldskontoret	24	5 861	5 746
Räntekontokredit i Riksgäldskontoret	25	6 106	0
Kortfristiga skulder till andra myndigheter	26	3 839	5 809
Leverantörsskulder		6 809	7 191
Övriga kortfristiga skulder	27	1 406	1 388
Summa		24 020	20 134

Periodavgränsningsposter

Upplupna kostnader	28	9 249	9 013
Oförbrukade bidrag	29	168	770
Övriga förutbetalda intäkter		0	540
Summa		9 416	10 323

SUMMA KAPITAL OCH SKULDER

755 798 726 488

3.4 ANSLAGSREDOVISNING

Redovisning mot anslag

Anslag (tkr)	Ing. över- förings- belopp	Årets till- delning enl. regl. brev	Totalt disponi- belt belopp	Utgifter	Utgående över- förings- belopp	
	Not					
Uo17: 8:1 Ramanslag Centrala museer: ap 10 Moderna mu- seet	30	1 857	146 129	147 986	-150 026	-2 040
Summa	1 857	146 129	147 986	-150 026	-2 040	

Enligt villkor i regleringsbrevet skall Moderna museet särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer enligt avtalet mellan staten och konstnärsorganisationerna om konstnärers ersättning vid medverkan vid utställningar. Under 2017 har 1 554 tkr betalats ut. Motsvarande belopp 2016 var 266 tkr.

Myndigheten får disponera hela det ingående överföringsbeloppet då detta understiger 3 % av föregående års tilldelning 145 584 tkr enligt regleringsbrevet.

Anslaget är räntebärande.

3.5 TILLÄGGSUPPLYSNINGAR OCH NOTER

Alla belopp redovisas i tusentals kronor (tkr) om inget annat anges. Till följd av detta kan summeringsdifferenser förekomma.

Tillämpade redovisningsprinciper

Moderna Museets (MM) bokföring följer god redovisningssed och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring samt Ekonomistyrningsverket (ESV):s föreskrifter och allmänna råd till denna. Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag samt ESV:s föreskrifter och allmänna råd till denna.

I enlighet med ESV:s föreskrifter till 10 § FBF (Förordning om myndigheters bokföring) tillämpar myndigheten brytdagen den 5 januari. Efter brytdagen har fakturor överstigande 20 tkr bokförts som periodavgränsningsposter. Motsvarande beloppsgräns föregående år var 20 tkr.

Kostnadsräkning

Semesterdagar som intjänats före år 2009 avräknas fr. o. m. år 2009 anslaget först vid uttaget enligt undantagsbestämmelsen. Utgående balans år 2016, 205 tkr, har år 2017 minskat med 92 tkr.

Värderingsprinciper anläggningstillgångar

Som anläggningstillgångar redovisas egenutvecklade dataprogram, förvärvade licenser och rättigheter samt maskiner och inventarier som har ett anskaffningsvärde om minst 20 tkr och en beräknad ekonomisk livslängd som uppgår till lägst tre år. Beloppsgränsen för förbättringsutgifter på annans fastighet är 20 tkr. Avskrivningstiden för förbättringsutgifter på annans fastighet uppgår till högst den återstående giltighetstiden på hyreskontraktet, dock lägst tre år. Avskrivning sker enligt linjär avskrivningsmetod och avskrivning under anskaffningsåret sker från månad tillgången tas i bruk.

MM tillämpar vanligtvis följande avskrivningstider, men gör en bedömning av varje anläggningstillgångs ekonomiska livslängd vid inköpstillfället

Tillämpade avskrivningstider

3 år	Datorer och kringutrustning
5 år	Egenutvecklade dataprogram, licenser, rättigheter Basutställningar Maskiner och inventarier samt bilar
10 år	Inredningsinventarier

Bärbara datorer liksom mobiltelefoner och läsplattor anses ha en kortare livslängd än 3 år och kostnadsförs därför direkt.

Från och med första januari 2003 ska så kallade kulturtillgångar redovisas enligt samma regler som andra typer av anläggningstillgångar. Inköp av konstverk finansieras med anslagsmedel (statskapital), donationsmedel (donationskapital), eller med medel från någon av de stiftelser MM förvaltar (donationskapital). Eftersom konstverken bedöms ha en obegränsad ekonomisk livslängd sker inga avskrivningar.

Inköp av konst via stiftelser

MM är förvaltare av fyra stiftelser: Gerard Bonniers stiftelse, Carl Fribergs stiftelse, Österlindska stiftelsen och Anna -Stina Malmborgs och Gunnar Höglunds stiftelse. I enlighet med stiftelsernas urkunder används avkastningen för att utöka MM:s konstsamling.

Värderingar av fordringar och skulder

Fordringar har upptagits till det belopp som efter individuell prövning beräknas bli betalt. Fordringar och skulder i utländsk valuta har tagits upp till balansdagens kurs.

Varuförsäljning

Från och med den första januari 2008 ska full kostnadstäckning gälla för varulagerförsäljning dvs den ska ej anslagsavräknas.

Värdering av varulager

Varulagret är värderat till det lägsta av anskaffningsvärdet och det verkliga värdet. Avdrag för bedömd faktisk inkurans har gjorts.

Ersättningar och andra förmåner

Ledande befattningshavare / styrelseuppdrag

<u>Lön</u>	<u>2017</u>	<u>2016</u>
Daniel Birnbaum, överintendent	1 409	1 393
Birnbaum & Birnbaum AB, ledamot		

Anställdas sjukfrånvaro

Uppgifter om sjukfrånvaro, se sid 45 i resultatredovisningen.

I tabellen redovisas anställdas totala sjukfrånvaro i förhållande till den sammanlagda ordinarie arbetstiden. Vidare redovisas andel av totala sjukfrånvaron under en sammanhängande tid av 60 dagar eller mer.

I tabellen redovisas också sjukfrånvaro fördelat på kön och ålder i förhållande till respektive grupps sammanlagda ordinarie arbetstid. Sjukfrånvaron redovisas i procent.

Sjukfrånvaro	2017	2016
Totalt	3,3%	4,5%
Andel 60 dagar eller mer	33,2%	55,2%
Kvinnor	2,7%	3,9%
Män	4,7%	5,8%
Anställda - 29 år	2,2%	-
Anställda 30 år - 49 år	2,3%	4,6%
Anställda 50 år -	4,3%	4,5%

	2017	2016
Not 1 Intäkter av anslag		
Utgifter enligt anslagsredovisningen	150 026	145 655
Förändring statskapital (inköp av konst, anslag)	0	0
Förändring 2008 års semesterdagar	-92	-157
Summa	149 934	145 498
Not 2 Intäkter av avgifter och andra ersättningar		
Intäkter enligt 4 § avgiftsförordningen		
Lokaluthyrning	1 761	2 740
Restaurang	1 396	1 571
Tjänsteexport	2 251	269
	5 408	4 581
Intäkter enligt 6 kap. 1 § kapitalförsörjningsförordningen		
Sponsorintäkter	1 867	2 139
Barterintäkter	2 993	1 793
	4 860	3 932
Entreer och visningar	13 648	14 387
Varuförsäljning med full kostnadstäckning	12 314	17 771
Utlån och depositioner	890	1 379
Övriga intäkter av avgifter och andra ersättningar	10 047	6 873
	36 899	40 410
Summa intäkter av avgifter och andra ersättningar	47 167	48 924
Återrapporterna enl regleringsbrev redovisas på sid 46		
Not 3 Intäkter av bidrag		
Bidrag från statliga myndigheter	417	1 335
Bidrag från kommuner och landsting	8 797	6 607
Utomstatliga intäkter av bidrag	4 527	677
	13 741	8 620
Not 4 Finansiella intäkter		
Ränta på lån hos Riksgäldskontoret	29	5
Övriga finansiella intäkter	10	6
Summa	39	11
Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ		
Not 5 Kostnader för personal		
Lönekostnader (exkl arbetsgivaravgifter, pensionspremier och andra avgifter enligt lag och avtal)	56 981	54 594
<i>Varav lönekostnader ej anställd personal</i>	2 324	1 903
Sociala avgifter	26 408	24 549
Övriga kostnader för personal	2 580	2 744
Summa	85 969	81 887

	2017	2016
Not 6 Övriga driftkostnader		
Reparationer och underhåll	167	122
Offentligrättsliga avgifter, skatter, kundförluster	8	6
Resor, representation, information	8 480	7 599
Köp av varor	14 130	17 626
Köp av tjänster	38 667	33 376
Förändring av varulager	597	-78
Summa	62 050	58 651
Ökade driftkostnader jämfört med motsvarande period föregående år beror på ökade utställningskostnader		
Not 7 Finansiella kostnader		
Ränta på räntekonto i Riksgäldskontoret	127	145
Ränta på lån i Riksgäldskontoret	0	249
Realiserade valutakursförluster	44	160
Övriga finansiella kostnader	7	14
Summa	178	568
Räntesatsen för ränte- och avistakonton hos Riksgälden har sedan 2015-02-18 varit negativ		
Not 8 Årets kapitalförändring		
Avgiftsfinansierad verksamhet, underskott	-1 525	-124
Summa	-1 525	-124
Not 9 Balanserade utgifter för utveckling		
Ingående anskaffningsvärde	847	774
Årets anskaffningar	304	73
Summa anskaffningsvärde	1 151	847
Ingående ackumulerade avskrivningar	-166	-8
Årets avskrivningar	-194	-159
Summa ackumulerade avskrivningar	-361	-166
Utgående bokfört värde	790	681
Not 10 Rättigheter och andra immateriella anläggningstillgångar		
Ingående anskaffningsvärde	2 250	2 250
Summa anskaffningsvärde	2 250	2 250
Ingående ackumulerade avskrivningar	-2 247	-2 216
Årets avskrivningar	-3	-31
Summa ackumulerade avskrivningar	-2 250	-2 247
Utgående bokfört värde	0	3

	2017	2016
Not 11 Förbättringsutgifter på annans fastighet		
Ingående anskaffningsvärde	12 070	11 907
Årets anskaffningar		163
Summa anskaffningsvärde	12 070	12 070
Ingående ackumulerade avskrivningar	-11 522	-11 284
Årets avskrivningar	-169	-238
Summa ackumulerade avskrivningar	-11 691	-11 522
Utgående bokfört värde	380	548
Not 12 Maskiner, inventarier, installationer m.m.		
Ingående anskaffningsvärde	59 485	58 905
Årets anskaffningar	2 009	580
Summa anskaffningsvärde	61 494	59 485
Ingående ackumulerade avskrivningar	-54 901	-53 029
Årets avskrivningar	-1 880	-1 872
Summa ackumulerade avskrivningar	-56 781	-54 901
Utgående bokfört värde	4 713	4 584
Not 13 Konstverk		
Tillgångarnas anskaffningsvärde (IB)	693 036	673 726
Tillkommande tillgångar	27 903	19 310
	720 940	693 036
Not 14 Pågående nyanläggningar		
Ingående anskaffningsvärde	364	7
Årets anskaffningar	218	364
Färdigställda anläggningar	0	-7
Utgående bokfört värde	582	364
Not 15 Fordringar hos andra myndigheter		
Fordran ingående mervärdesskatt		2 061
Övriga fordringar hos andra myndigheter	698	394
Summa	2 470	2 455
Not 16 Övriga kortfristiga fordringar		
Statsgarantier	1 193	1 193
Fordran restaurang Momumat	0	1 417
Övrigt	290	233
Summa	1 483	2 843
Not 17 Förutbetalda kostnader		
Förutbetalda hyreskostnader	11 719	11 530
Förutbetalda utställningskostnader	1 060	2 063
Övriga förutbetalda kostnader	2 111	1 521
Summa	14 890	15 114

Not 18 Övriga upplupna intäkter

Upplupna intäkter, utställningar	2 300	0
Övriga upplupna intäkter utomstatliga	147	126
Summa	2 447	126

Upplupna intäkter, avser delade kostnader för turnerande utställning (Abramovic)

Not 19 Avräkning med statsverket**Anslag i räntebärande flöde**

Ingående balans	-1 857	-1 929
Redovisat mot anslag	150 026	145 655
Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-146 129	-145 584
Fordringar avseende anslag i räntebärande flöde	2 040	-1 857

Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag

Ingående balans	205	362
Redovisat mot anslag under året enligt undantagsregeln	-92	-157
Fordran avseende semesterlöneskuld som inte har redovisats mot anslag	114	205

Summa Avräkning med statsverket

2 154 -1 652

Not 20**Specifikation förändring av myndighetskapitalet 2017-12-31**

	Statskapital	Donationskapital	Balanserad kapitalförändring, avgiftsbelagd vhet	Kapitalförändring enl resultaträkningen	Summa
Utgående balans 2016	52 637	641 420	1 639	-124	695 573
Ingående balans 2017	52 637	641 420	1 639	-124	695 573
Föregående års kapitalförändring	0	0	-124	124	0
Årets förändring donationskapital	0	27 855	0	0	27 855
Årets kapitalförändring	0	0	0	-1 525	-1 525
Summa årets förändring	0	27 855	-124	-1 401	26 330
Utgående balans 2017	52 637	669 275	1 515	-1 525	721 903

Not 21 Statskapital

Anslagsfinansierade inköp av konstverk,
utan avkastningskrav

52 637 52 637

Utgående balans**52 637 52 637****Not 22 Donationskapital**

Ingående balans

641 420 622 446

- varav konst

640 339 621 089

- varav likvida medel

1 021 1 357

Under året erhållna donationer

27 903 19 310

Under året inköpt konst

1 269 1 495

Under året erhållna likvida medel

1 220 1 159

Under året betalt för konst

-1 269 -1 495

Utgående balans

669 274 641 420

- varav konst

668 303 640 339

- varav likvida medel

973 1 021

Museet har under året erhållit flera stora donationer:

Jordan Wolfson, Riverboat Song, 2 017 tkr

Robert Ryman, Untitled, 5 000 tkr

Georg Baselitz, Mondung, 3 500 tkr

Marina Abramovic, Chair for Human Use (III), 1 550 tkr

Barbara Kruger, Twelwe, 3 000 tkr

Not 23 Övriga avsättningar**Avsättning för lokalt omställningsarbete**

Ingående balans

458 300

Årets förändring

0 158

Utgående balans**458 458**

Avsättningen kommer delvis att användas under 2018

Not 24 Lån i Riksgäldskontoret

Avser lån för investeringar i anläggningstillgångar.

Ingående balans

5 746 6 847

Under året nyupptagna lån

2 354 1 187

Årets amorteringar

-2 239 -2 288

Utgående balans**5 861 5 746**

Beviljad låneram enligt regleringsbrev

15 000 11 000

Not 25 Räntekontokredit i Riksgäldskontoret

Utgående skuld på räntekontot	6 106	0
Summa	6 106	0
Beviljad kredit enligt regleringsbrev	8 957	18 957

Not 26 Kortfristiga skulder till andra myndigheter

Utgående mervärdesskatt	1 010	1 140
Arbetsgivaravgifter	1 427	1 459
Leverantörsskulder andra myndigheter	1 400	3 192
Övrigt	2	18
Summa	3 839	5 809

Not 27 Övriga kortfristiga skulder

Personalens källskatt	1 157	1 229
Övrigt	249	159
Summa	1 406	1 388

Not 28 Upplupna kostnader

Upplupna semesterlöner inklusive sociala avgifter	4 173	3 823
Övriga upplupna löner inklusive sociala avgifter	1 280	861
Upplupna utställningskostnader	1 060	2 792
Övriga upplupna kostnader	2 736	1 537
Summa	9 249	9 013

Not 29 Oförbrukade bidrag

Bidrag som erhållits från annan statlig myndighet	0	109
Bidrag som erhållits från icke-statliga organisationer eller privatpersoner	168	661
Donationer		0
Summa	168	770

varav bidrag från statlig myndighet som förväntas tas i anspråk:

inom tre månader		0
mer än tre månader till ett år	0	109
mer än ett år till tre år		0
mer än tre år		0
Summa	0	109

Anslagsredovisning

Not 30 Uo 17 8:1 Centrala museet: Myndigheter ap 10 Moderna Museet

Enligt villkor i regleringsbrevet skall Moderna museet mot bakgrund av gällande avtal mellan staten och berörda konstnårsorganisationer om konstnärers medverkan och ersättning vid utställning av konstverk särskilt redovisa utbetalda ersättningar till konstnärer som gjorts i enlighet med avtalet

1554

266

Myndigheten får disponera hela det ingående överföringsbeloppet då detta understiger 3% av föregående års tilldelning 145 584 tkr enligt regleringsbrevet.

Enligt regleringsbrevet disponerar Moderna museet en anslagskredit på 4 384 tkr. Under året har myndigheten utnyttjat 2 040 tkr av krediten.

Anslaget är räntebärande.

4 UNDERSKRIFT

Jag intygar att årsredovisningen ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

Stockholm den 21 februari 2017

Daniel Birnbaum

Överintendent